

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních vztahů

Rudolf Rudyšar

Johnson a Vietnam

Vliv vietnamské války na rozhodnutí prezidenta

Lyndona B. Johnsona nekandidovat v prezidentských volbách

v roce 1968

Bakalářská práce

Praha 2013

Autor práce: Rudolf Rudyšar

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miloš Calda

Rok obhajoby: 2013

Bibliografický záznam

RUDYŠAR, Rudolf. Praha, 2011. *Johnson a Vietnam. Vliv vietnamské války na rozhodnutí prezidenta Lyndona B. Johnsona nekandidovat v prezidentských volbách v roce 1968*. 54 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra amerických studií. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Miloš Calda.

Abstrakt

Předkládaná bakalářská práce „*Johnson a Vietnam. Vliv vietnamské války na rozhodnutí prezidenta Lyndona B. Johnsona nekandidovat v prezidentských volbách v roce 1968*“ se zabývá poměrem prezidenta USA Lyndona Baines Johnsona k vietnamské válce a zkoumá, nakolik Johnsonovy kroky ve vietnamské otázce ovlivnily jeho rozhodnutí v březnu 1968, jímž se vzdal své kandidatury pro své druhé prezidentské funkční období. Za Johnsonovy éry válka ve Vietnamu po Tonkinském incidentu eskalovala. Prezident Johnson, zastánce dominové teorie, se ve Vietnamu snažil o naplnění dvou cílů, jednak zabránit komunistické hrozbě, jednak ustavit ve Vietnamu demokratickou vládu. Hlavní použitou výzkumnou metodou je analýza dostupných pramenů a literatury; na veškeré pramenné zdroje autor nahlíží z hlediska hledání odpovědi na svou výzkumnou otázku. Práce je rozčleněna do sedmi kapitol. V závěru práce autor odpovídá na hlavní výzkumnou otázku a dokládá, že vietnamská válka byla velice podstatným důvodem toho, proč Johnson odstoupil od své druhé kandidatury. Autor dále uvádí, že důvodem byl souhrn všech faktorů, které v práci uvedl, a také pocit bezmoci kombinovaný s pocitem osobního selhání.

Abstract

The focused bachelor thesis "*Johnson and Vietnam. Impact of the Vietnam War on the decision of President Lyndon B. Johnson not to run in the presidential elections in 1968*" deals with the attitude of U.S. President Lyndon Baines Johnson to the Vietnam War, and examines how Johnson's steps taken in the Vietnam issues affected his decision in March 1968 not to seek and not accept the nomination for another term as the US president. In Johnson's Vietnam War era, the war after Tonkin incident escalated. President Johnson as a fervent supporter of the 'Domino Theory' tried to fulfill in Vietnam two objectives; firstly to prevent the communist threat, secondly to establish a democratic government in Vietnam. The main research method used is the analysis of the sources and literature, the source of all the resources the author is seen solely in terms of their research questions. The work is divided into seven chapters. In conclusion, the author answers the main research question and shows that the Vietnam War was very important reason that why Johnson resigned from his second candidacy. In consideration of the impact of the war on president Johnson decision author states that it has been the count of all the factors at work described and the Johnson's feeling of helplessness combined with a his sense of personal failure.

Klíčová slova

Lyndon B. Johnson, vietnamská válka, Tonkinský záliv, prezidentské volby v USA 1968

Keywords

Lyndon B. Johnson, Vietnam war, Gulf of Tonkin, US presidential election 1968

Rozsah práce: 108 700 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8. srpna 2013

Rudolf Rudyšar

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu práce Doc. Caldovi a Doc. Raškovi za jejich podnětné rady a připomínky, kterými přispěl k vypracování mé bakalářské práce.

Obsah

Bibliografický záznam	3
Úvod.....	9
1. Lyndon Baines Johnson – politická dráha.....	12
2. Historické pozadí vietnamské války.....	17
3. Vztah prezidenta Johnsona k vietnamské válce	21
4. Eskalace války	25
5. Tonkinská rezoluce a další vývoj války	29
6. Situace v USA.....	37
7. Volby 1968.....	41
Závěr	44
Literatura a prameny.....	46

Úvod

S válkou ve Vietnamu, největším a nejvleklejším válečným konfliktem druhé poloviny 20. století, se musela potýkat řada amerických prezidentů. Pravděpodobně nejvíce válka zasáhla prezidentskou éru Lyndona Baines Johnsona (v dalším textu i LBJ), v pořadí 36. prezidenta USA, který do úřadu nastoupil v listopadu 1963 a byl vystřídán Richardem Nixonem v lednu 1969. Za Johnsonovy éry válka ve Vietnamu eskalovala a dodnes se v historické obci vedou diskuse o tom, jak velký byl Johnsonův podíl na této eskalaci.

Válka ve Vietnamu je téma, které bylo zevrubně zpracováno desítkami historiků a ještě určitě i dál zpracováváno bude. Důvody amerického angažmá jsou dnes jasné; považuji však za důležité poznamenat, že některá politologická hlediska nemusela být koncem padesátých let či začátkem šedesátých tak zřetelná. Johnson (ale i jeho předchůdci i následníci) se ve Vietnamu snažil o naplnění dvou cílů, z nichž každý byl obtížný sám o sobě. Na jedné straně to bylo poražení komunismu (obavy z dominového efektu – padne-li do rukou komunistů Vietnam, padne pak podobně celá jihovýchodní Asie), na straně druhé Amerika bojovala za demokratizaci ve státě a ve společnosti, která neměla vůbec žádnou tradici pluralismu. Nepochopení této skutečnosti bylo pro Johnsona osudové. Zde vidím silný protiklad tehdejšího konání USA s tezí, že stát vznikající na troskách koloniální správy mohl stěží hned od počátku odpovídat západním představám o demokracii, když se navíc většina obyvatel jihovýchodní Asie do doby s demokratickými myšlenkami nikdy nesešla. Ustavení demokratického systému není rychlým nebo nezvratným procesem, nýbrž vyžaduje dlouhé přechodné období.¹

V předkládané práci bych se rád podíval na LBJ z jiného úhlu. Jak je známo, Johnson byl zvolen prezidentem jen jednou, a to v řádných prezidentských volbách v roce 1964. Proto by jeho kandidatura pro druhé funkční období byla nejen pochopitelná, ale i očekávaná. LBJ tak však neučinil a rozhodl se nekandidovat. Rád bych prozkoumal souvislosti, které tomuto Johnsonovu rozhodnutí předcházely. Hlavní výzkumnou problematikou je tak vztah Lyndona B. Johnsona k vietnamské válce. Ovlivnila tato válka Johnsonovo rozhodnutí v roce 1968, aby se vzdal prezidentské kandidatury?

¹ HALLIDAY, Frank: *Konec studené války a mezinárodní vztahy: několik analytických a teoretických závěrů*, str. 55.

Výzkum k zpracovávané problematice bude založen na detailní analýze významných kroků prezidenta a také jeho poradců, členů vlády, členů vojenského štábu (Joint Chiefs of Staff) a dalších osobností. Rád bych se na takové události podíval právě z úhlu potenciálního významu, který uvedené události mohly na Johnsonovo rozhodování mít.

V této souvislosti bude nutné provést i analýzu důležitých prezidentových rozhodnutí v záležitostech jihovýchodní Asie, které již zmíněného rozhodnutí z března 1968 předcházely. Zde se pravděpodobně nevyhnu několika deskriptivním pasážím, kde budu stručně vysvětlovat politickou situaci, jejíž dobrou znalost však považuji za velmi podstatný prvek pro pochopení Johnsonových relevantních rozhodnutí.

K dispozici online jsou digitalizované historické dokumenty, z nichž je třeba zvláště zdůraznit *Pentagon Papers*, oficiálně *United States – Vietnam Relations, 1945–1967: A Study Prepared by the Department of Defense*. Tato kolekce dokumentů vychází z rozsáhlé zprávy týkající se vztahů USA a Vietnamu v období čtyř administrativ (Truman, Eisenhower, Kennedy, Johnson) a účasti USA ve vietnamské válce. Podobně lze při analýze jednotlivých událostí využít i soubor dokumentů, tzv. FRUS (Zahraniční vztahy Spojených států, *Foreign Relations of the United States, FRUS*). Jedná se o rozsáhlou sérii digitalizovaných dokumentů týkajících se hlavních amerických zahraničněpolitických rozhodnutí a významných diplomatických aktivit.

Je zvykem po odchodu prezidenta z funkce umístit všechny relevantní dokumenty do jeho prezidentské knihovny; tyto instituce jsou ve správě National Archives and Records Administration (NARA). Johnsonova prezidentská knihovna *Lyndon Baines Johnson Library and Museum* je umístěna v texaském Austinu a částečně digitalizována.²

Vedle těchto dokumentů budou k analýzám využity i knihy a studie převážně zahraničních historiků; například práce Roberta Dalleka, Roberta Cara, Fredrika Logevalla aj. Pro objasnění chronologických událostí ve válce jsem využil mj. prací Marca Freye a Edwina Moiseho. Nahlédl jsem i do vzpomínek pamětníků (Joseph

² Knihovna obsahuje dokumenty z let 1927-1973 v rozsahu (v přepočtu) 3 000 bm, korespondence, audiovizuální materiály, fotografie, portréty a memorabilia z období Johnsonovy práce ve Sněmovně reprezentantů (1937-1949), Senátu (1949-1961), jako viceprezidenta (1961-1963), jako prezidenta (1963-1969), a odchodu do důchodu (1969-1973). Zahrnuje vydané nahrávky a přepisy telefonických rozhovorů LBJ od 22. listopadu 1963 do 31. října 1964.

Califano, Henry Kissinger). Zajímavým zdrojem informací týkajících se především incidentu v Tonkinském zálivu byla podrobná a fundovaná studie o dějinách CIA z pera Tima Weinaera. Souhrnnou přehledovou studii o Lyndonu B. Johnsonovi zpracoval v roce 2003³ Thomas Cowger. Studie spolu s rozsáhlou bibliografií byla zveřejněna ve sborníku, jehož předmluva je dílem Johnsonovy dcery Luci Fines Johnson. Sborník se zabývá především Johnsonovou domácí politikou, kterou autoři jednotlivých statí hodnotí velmi pozitivně. Otázce Vietnamu a problematice Johnsonova odmítnutí kandidatury pro druhé prezidentské období se autoři v podstatě nevěnují; uvádím zde tuto práci jen již z výše zmíněných bibliografických důvodů. Všechny prameny i literatura jsou uvedeny v seznamu literatury v závěrečné části práce.

Práce je rozčleněna do sedmi kapitol (vedle úvodu a závěru). V prvních dvou kapitolách stručně probírám politickou dráhu Lyndona Johnsona a historické pozadí vietnamské války. Ve třetí kapitole se zamýšlím nad obecným vztahem LBJ k vietnamské válce. Čtvrtá kapitola pojednává o eskalaci války, pátá pak o Tonkinské rezoluci a dalším vývoji války po roce 1964. Pro dokreslení okolností, které prezidenta Johnsona ovlivnily v jeho rozhodnutí nekandidovat, je důležitá i vlna domácí situace ve Spojených státech, kde v polovině 60. let začaly sílit protiválečné protesty; těmito událostmi se zabývá šestá kapitola. Sedmá část předkládané práce se pak zabývá prezidentskými volbami v roce 1968 a bezprostředními okolnostmi, které vedly k Johnsonově projevu z 31. března 1968, v němž oznámil své rozhodnutí nekandidovat. V závěru práce shrnuji zjištěné poznatky a odpovídám na výzkumnou otázku, stanovenou v úvodu práce.

³

COWGER, Thomas W. *They will never remember me: Johnson in historical literature*, s. 3-18.

1. Lyndon Baines Johnson – politická dráha

V hodnocení Johnsonova postoje k vietnamské válce či k válce obecně je třeba přihlídnout k několika faktorům, které měly podle mého názoru na LBJ formující vliv. Je to především jeho středostavovský původ, který mu – na rozdíl od JFK – neumožňoval tak snadnou cestu mezi politické špičky. V Texasu v době jeho dospívání platilo, že „*success was a reward for virtuous effort, ambition was an admired good, and there was little room for cynicism.*“⁴ LBJ začal svou profesionální učitelskou dráhu v malém městečku Cotulla, na něž vzpomínal jako na „*one of the crummiest*“⁵ míst, které poznal. Později učil na střední škole v Houstonu. Tehdy se začal zajímat více o politiku;⁶ v letech 1931-1935 byl tajemníkem kongresmana Richarda Kleberga⁷ a dostal se tak blíž do společnosti vlivných demokratů.

V roce 1935 prezident Roosevelt vydal v rámci programu *New Deal* vládní nařízení o založení agentury *National Youth Administration*⁸ a Johnson se stal (i díky přímluvě rodinného přítele Samuela Rayburna⁹) ředitelem této instituce ve státu Texas.

LBJ velmi uznával Rooseveltův program *New Deal* i samotného prezidenta Franklina D. Roosevelta. Na radu kongresmana Rayburna i svého otce – „*Now you get up there, support FDR all the way, never shimmy and give 'em hell*“¹⁰ – postavil Johnson, bezvýhradný prezidentův stoupenec, svou první velkou politickou volební kampaň na strategii, jejíž velmi stručný název by mohl znít: *Roosevelt*. V roce 1937 se uskutečnily dodatečné volby do Sněmovny reprezentantů (Kongresu) v desátém volebním okrsku ve státě Texas, v nichž zvítězil ziskem 8280 hlasů.¹¹ Johnson byl

⁴ „Úspěch byl odměnou za poctivé úsilí, ambice byla obdivovanou ctností a cynismus byl málokomu vlastní“. DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 69.

⁵ „jeden z největších zapadákovů“, DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 77.

⁶ K politice ho v dospívání přivedl strýc, „*an old-time democrat*“. DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 89.

⁷ Richard M. Kleberg (1887-1955), demokratický kongresman za Texas v sedmi obdobích (1931-1945). Jeho zvolením získala demokratická strana v Senátu převahu, kterou udržela po následujících 63 let.

⁸ National Youth Administration (Správa pro pomoc mladistvým) zanikla v roce 1942, kdy prakticky vymizela nezaměstnanost mladých. Po dobu své existence agentura zprostředkovala práci 600 000 vysokoškolských studentů a více než 1,5 milionu středoškoláků. DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 123.

⁹ Samuel Taliaferro Rayburn (1882-1961), v letech 1913-1961 demokratický kongresman za Texas.

¹⁰ „Ted' se do toho dej, podporuj bezvýhradně FDR a ukaž jim, zač je toho loket.“ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 167.

¹¹ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 155.

silným obhájcem *Nového údělu* a jeho jediným zájmem byla pomoc prezidentovi. V roce 1941 se ucházel o senátorské místo, avšak i přes podporu prezidenta ve volbách neuspěl.

Dva dny po útoku na Pearl Harbor (7. prosince 1941) se kongresman LBJ přihlásil dobrovolně k aktivní službě v ozbrojených silách (US Navy). Podívejme se na jeho osobní účast ve válce poněkud podrobněji. „*Until this war is won and the evil forces of dictators are crushed, Americans will have no time for politics.*“¹² Toto poněkud nadnesené až patetické Johnsonovo vyjádření ze 17. prosince 1941 si lze také přeložit jako doklad skutečnosti, že i přes překvapivý japonský útok a veškerou svou energii vloženou do svého válečného úsilí Johnson nepřestal ani na minutu myslet na politiku – jako by si podobnými vyjádřeními připravoval svou politickou budoucnost. Z tohoto jeho kroku je zřetelné, že v té době už měl vyřešen důležitý osobní problém: měl by zůstat ve Washingtonu a usilovat o postup v politické kariéře, nebo bude lepší se aktivně vložit do války? Jistě by mu politicky neprospělo, kdyby v situaci, kdy všichni *američtí chlapi* jdou do války, seděl v klidu zázemí a neriskoval život. Harold Ickes¹³ k tomu poznamenal: „*He feels – probably somewhat for political reasons – that he ought to take this step.*“¹⁴ LBJ se přihlásil k námořnictvu a využil prezidentova vlivu, aby byl vyslán do jihozápadního Pacifiku. Generál MacArthur, který velel pacifickým sborům, komentoval Johnsonovo přidělení slovy: „*God only knows what you're doing here.*“¹⁵ LBJ se účastnil několika operací, kterým MacArthur velel, a vysloužil si nakonec vojenské vyznamenání (Silver Star).¹⁶

Prezident Roosevelt nařídil všem členům Kongresu působícím v ozbrojených silách vrátit do svých kanceláří „*except those who wish to remain on active duty for the duration of the war.*“¹⁷ Mezi ně ovšem LBJ nepatřil a byl propuštěn z aktivní služby 16. července 1942.¹⁸

Zpětně se při hodnocení Johnsonovy přímé účasti – i když je bezesporu nutno ocenit odvalu, kterou LBJ projevil – nelze zbavit dojmu, že celá jeho vojenská

¹² „Dokud tato válka není vyhraná a nepřátelští diktátoři nejsou rozdraceni, Američané nebudou mít čas na politiku.“ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 230.

¹³ Harold L. Ickes (1874-1952), v letech 1933-1946 ministr pro vnitřní záležitosti.

¹⁴ „Cítil, že by – převděpodobně z politických důvodů – tento krok měl udělat.“ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 234.

¹⁵ „Ví Bůh, co tu děláš.“ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 237.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ „s výjimkou těch, kteří si přejí zůstat v po dobu války v aktivní službě.“ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 241.

¹⁸ LBJ Presidential Library. *LBJ: His Life and Times*.

URL <<http://www.lbjlibrary.org/lyndon-baines-johnson/timeline/>>

anabáze i vyznamenání bylo politicky motivované. LBJ se vracel domů jako hrdina s vyznamenáním (a současně v něm MacArthur získal zastánce ve Washingtonu.)

Po Rooseveltově smrti (1945) nastoupil Truman. V roce 1946 republikáni získali ve Sněmovně reprezentantů většinu a Johnsonovy politické vyhlídky znatelně oslabily. Nepřestal však být věrný demokratickému prezidentovi a podporovat jej. Jeho antikomunistické smýšlení, které se projevovalo už od konce války,¹⁹ jej bez potíží vedlo k souhlasu s vysláním americké armády na obranu Jižní Koreje před útokem Severní Koreje, protože v něm viděl součást sovětského plánu na ovládnutí světa.²⁰ „*The Communists were responsible for the invasion of South Korea.*“²¹

Ve volbách v roce 1952 se sebezapřením podporoval Adlaie Stevenson,²² přestože si byl jistý jeho porážkou, ale raději se zachoval takto, než aby pomáhal (republikánu) Eisenhowerovi.²³ Už na počátku 50. let začal pomýšlet na to, že by mohl v roce 1960 zkusit kandidovat na amerického prezidenta.²⁴ „*I don't think I'm absolutely qualified to be President, but when I look at the other boys, when I look at Jack²⁵ and Stu²⁶ and Adlai, I think I'm better qualified than they are.*“²⁷ K posílení svých šancí se začal intenzívně věnovat domácí politice, především otázkám občanských práv.²⁸

Důležitým bodem kariéry byly volby do Kongresu v roce 1954, které demokraté úspěšně zvládli a získali většinu. LBJ se stal nejmladší hlavou většiny v dějinách Senátu.²⁹ Padesátá léta patřila k nejlepším v Johnsonově politickém životě. Ve funkci vůdce většiny prokázal vynikající schopnost manipulace, byl mistrem parlamentní procedury, znal své kolegy a jejich postoje a obratně toho využíval. Dokladem je např. přijetí zákona o občanských právech v roce 1957, který se mu

¹⁹ DALLEK, Robert. *Lone Star Rising*, s. 269-273.

²⁰ Tamtéž, s. 383.

²¹ „Za invazi do jižní Koreje jsou zodpovědní komunisté.“ Southern History Net. *Lyndon Johnson*.

URL <http://www.knowsouthernhistory.net/Biographies/Lyndon_Johnson/>

²² Adlai Stevenson II (1900-1965), neúspěšný prezidentský kandidát demokratické strany pro volby v roce 1952 a 1956. V obou případech byl poražen republikánem Eisenhowerem.

²³ Dwight D. Eisenhower (1890-1969), republikán, za II. svět. války velitel spojeneckých sil v Evropě, v letech 1953-1961 prezident USA.

²⁴ DALLEK, Robert. *Lyndon B. Johnson*, s. 95.

²⁵ John F. Kennedy (1917-1963), demokrat, prezident USA v letech 1961-1963.

²⁶ Stuart Symington (1901-1988), demokrat, v letech 1953-1976 senátor za Missouri, kandidát demokratické strany do prezidentských voleb 1960.

²⁷ „Nemyslím, že jsem absolutně nejlepší pro funkci prezidenta, ale když se tak koukám na jiné kandidáty, když se dívám na Jacka a na Stu a na Adlaie, myslím, že jsem lepší než oni.“ DALLEK, Robert. *Lyndon B. Johnson*, s. 572.

²⁸ Tamtéž, s. 97.

²⁹ DALLEK, Robert. *Lyndon B. Johnson*, s. 78

v Kongresu podařilo prosadit díky „*a monumental feat of legislative maneuvering, of bullying, cajoling, threatening, of lightning tactical decisions on the Senate floor*“³⁰ a díky svému strategickému mistrovství v umění vyjednávat.

V roce 1958 představil svou politickou filozofii,³¹ která je z hlediska naší práce poměrně zajímavá (a jejíž praktické výsledky jsou nepřímo uvedeny výše), neboť na jejím základě lze nabídnout vysvětlení pro řadu kroků, které LBJ později v prezidentském úřadě učinil. V knize předně popisuje sám sebe: *“I am a free man, an American, a United States Senator, and a Democrat, in that order. I am also a liberal, a conservative, a Texan, a taxpayer, a rancher, a businessman, a consumer, a parent, a voter, and not as young as I used to be nor as old as I expect to be – and I am all these things in no fixed order.”*³² Tato slova si lze vykládat mnoha způsoby. Klonil bych se především k výkladu, z něhož plynulo zdůvodnění Johnsonovy trvalé snahy dosáhnout vždy dohody (*zalíbit se všem*), což ve svém důsledku může znamenat sníženou schopnost samostatného rozhodování či obavu rozhodnout. To by potvrzovala i další Johnsonova slova, kterými v tomto manifestu představil své osobní politické i etické a morální zásady: *„I do not believe we have arrived at an answer until we have found the national answer, the answer all reasonable men can agree upon, and our work is not done until that answer is found – even if the process requires years of our lives.”*³³ Tato tvrzení nakonec završil poznámkou o rigidnosti a neměnnosti svých principů, což může být *konzervativně* chvályhodné, ovšem také to může značit neschopnost osobního myšlenkového vývoje a neochotu ke změně názoru: *„Some who equate personal philosophies with popular dogma might inquire, endlessly, as to my position on this issue or that issue or some other. Philosophies are not made of answers to issues, but of approaches more enduring and*

³⁰ „monumentální výkon legislativního manévrování, šikany, přemlouvání, vyhrožování, bleskovými taktickými rozhodnutími na půdě Senátu“, cit. dle CARO, Robert A. *The Years of Lyndon Johnson IV.*

³¹ JOHNSON, Lyndon B. *A Time for Action: A Selection from the Speeches and Writings of Lyndon B. Johnson, 1953-64.*

³² „Jsem svobodný muž, Američan, senátor Spojených států a demokrat, v tomto pořadí. Právě tak jsem i liberál, konzervativec, spotřebitel, otec, volič, a už ne tak mladý, jak bych si přál, ale ani tak starý, jak bych čekal – a tohle všechno jsem bez nějakého určitého pořadí.“ JOHNSON, Lyndon B. *A Time for Action*, s. 3.

³³ „Nevěřím, že jsme dospěli k výsledku, jestliže nemáme společnou odpověď, s níž mohou souhlasit všichni rozumní lidé. Dokud takovou odpověď nenajdeme, naše práce nekončí, i kdyby to mělo trvat roky.“ JOHNSON, Lyndon B. *A Time for Action*, s. 9.

*encompassing than that. By these approaches I have set down, I can seek and, I believe, find answers to the issues of 1958 or 1978, as they arise.*³⁴

Hlavním cílem politické aktivity LBJ v průběhu druhé poloviny 50. let bylo dosažení prezidentské kandidatury v roce 1960. V naplnění tohoto zámyslu mu však bránil velmi silný soupeř, a sice massachusettský demokratický senátor John Fitzgerald Kennedy, který také nakonec získal od svých spolustraníků mandát usilovat o prezidentské křeslo. Ukázalo se, že ani veškerá Johnsonova píle v legislativní oblasti a celková aktivita vedoucího člena Senátu není zcela postačující, aby dokázala překonat popularitu, esprit, schopnosti a bohatství tohoto *chlapečka*, jak jej Johnson posměšně nazýval.³⁵ Jak známo, Kennedy nakonec prezidentské volby vyhrál a 20. ledna 1961 nastoupil do Bílého domu. Kennedy nakonec překvapivě nabídl Johnsonovi funkci viceprezidenta (což mělo značně pragmatické důvody) a LBJ tuto funkci ještě překvapivěji přijal. Je pravděpodobné, že se domníval, že by Kennedymu mohl v mnohém pomoci, že ho bude Kennedy potřebovat, bude se s ním radit a učiní z něho klíčového člena vlády. To se však nestalo. Období, kdy byl LBJ ve funkci viceprezidenta, bylo s velkou pravděpodobností jeho politicky nejméně úspěšná doba. Kennedy jej přezíral, Johnsonova činnost byla prakticky zbytečná. Byl to pád mocného politika do bezmocnosti. Kennedy sice slíbil, že jej pověří „*important domestic duties and send him on trips abroad*“,³⁶ realita byla ale poněkud odlišná.

I když bylo obecně známo, že Johnsonovy schopnosti na domácí politické scéně, obzvláště na půdě Kongresu, byly nepřekonatelné, v zahraniční politice se neorientoval.

³⁴ „Řada lidí se mě může nekonečně dlouho ptát na můj názor na to či na ono. Podstata mé filozofie však nevyplývá z odpovědí na tyto otázky, ale z mých trvalých postojů a osobních principů. Na jejich základě pak mohu odpovědět na jakoukoliv otázku v roce 1958 stejně jako v roce 1978.“ JOHNSON, Lyndon B. *A Time for Action*, s. 12.

³⁵ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 7.

³⁶ Tamtéž, s. 9.

2. Historické pozadí vietnamské války

Novodobé dějiny Vietnamu začaly další kapitolu v roce 1945.³⁷ Po skončení druhé světové války (po japonské kapitulaci) se Viet Minh s ho Či Minem³⁸ v čele stal nejsilnější politickou silou ve Vietnamu a ve Vietnamu byla vyhlášena nezávislá republika. Bývalé francouzské koloniální síly vyvolaly válečný konflikt (tzv. první indočínská válka, která vypukla 19. prosince 1946), který trval osm let a byl ukončen v roce 1954 po porážce Francouzů u základny Dien Bien Phu v severozápadním Vietnamu podepsáním Ženevských mírových dohod (21. července 1954)³⁹.

Americká vláda se ženevské konference⁴⁰ o Indočíně zúčastnila jen s velkými výhradami. I přes francouzský tlak („*Your presence in Geneva would strengthen the West's position!*“⁴¹) V podstatě lze americké stanovisko shrnout do tvrzení, že americká vláda nechtěla přijmout žádné ústupky komunistům. Přesto bylo Eisenhowerovi zjevné, že ostatní budou s nárokem komunistů na sever země souhlasit. John Foster Dulles, ministr zahraniční USA, prohlásil, že mezi západními spojenci neexistuje jednotný názor na situaci v Indočíně („*united front in relation to Indochina*“⁴²), ani jednotné stanovisko, jak situaci řešit. S neúčastí nejvyšších amerických politiků na konferenci souhlasil i viceprezident Richard Nixon, stejně jako LBJ, který řekl, že „*it would be better not to be represented at a high level at Geneva.*“⁴³ Americká vláda tak formálně nestvrdila závěrečný akt konference, nicméně se k výsledkům konference přihlásila svým jednostranným prohlášením, v němž své postoje zdůvodňovala.

³⁷ Vzhledem k tomu, že o počátcích i průběhu vietnamské války bylo napsáno mnoho studií o knih, nekladu si v dalším textu za cíl podat podrobnou deskripci událostí; soustředím se na klíčové momenty, které jsou podle mého názoru relevantní k tématu mé práce.

³⁸ Ho Či Min (Hồ Chí Minh, angl. přepis Ho Chi Minh; 1890–1969), známý i pod přízviskem Nguyen Ai Quoc, tj. Nguyen-Vlastenec, nejvýraznější vietnamská osobnost třetí čtvrtiny 20. století. Studoval ve Francii, v roce 1920 vstoupil do francouzské komunistické strany v Paříži v roce 1920, o dekádu později se podílel na založení indočínské komunistické strany. V roce 1941 z jeho podnětu vzniklo hnutí pro osvobození Vietnamu (Doc Lap Dong Minh Hoi, zkráceně Viet Minh), jehož cílem bylo nastolit v zemi levicovou vládu.

³⁹ *Final Declaration of the Geneva Conference*. 21. července 1954.

URL <http://www.upa.pdx.edu/IMS/currentprojects/TAHV3/Content/PDFs/1954_Geneva_Declaration_Indochina.pdf>

⁴⁰ Viz detailně *The Pentagon Papers*. Gravel Edition. sv. 1, kap. 3, "The Geneva Conference, May-July, 1954." S. 108-146. URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon/pent7.htm>>

⁴¹ „Vaše účast posílí pozici Západu!“ Slova Pierra Mendès-France, francouzského ministra zahraničí. LOGEVALL, Fredrik. *Embers of War*, s. 600.

⁴² „jednotná fronta v otázce Indočíny“. LOGEVALL, Fredrik. *Embers of War*, s. 599.

⁴³ „bylo by lepší nebyť zastoupen v Ženevě na nejvyšší úrovni.“ LOGEVALL, Fredrik. *Embers of War*, s. 599.

Země byla na základě Ženevských dohod dočasně rozdělena podél 17. rovnoběžky. Po volbách, které byly podle Dohod plánovány na rok 1956 (nikdy se neuskutečnily) se obě části měly zase spojit. Rozdělením vznikla komunistická Vietnamská demokratická republika (severní část s centrem v Hanoji a v čele s Ho Či Minem) a jižní Vietnamský stát (Saigon; zpočátku císař Bao Dai, později přeměna na republiku a problematicky zvolený prezident Ngo Dinh Diem). Diem, ministerský předseda Vietnamské republiky, se opíral o křehkou mocenskou základnu, která sestávala z katolíků, městské frankofilní elity a pozemkových vlastníků. Diem byl však značně kontroverzní postavou, katolickým vůdcem v buddhistické zemi, a jeho autorita byla zpochybňována od samého začátku.⁴⁴

Přechodné rozdělení země skýtalo ale přinejmenším možnost vymanit jižní Vietnam z vlivu komunistů. Do středu zájmu indočínské politiky USA se tak dostaly dva faktory: posílení antikomunistických sil v jižním Vietnamu a vytvoření konceptu regionální bezpečnosti, resp. obrany před potencionální komunistickou hrozbou. V září 1954 vznikl smlouva SEATO;⁴⁵ signatářské státy se zavazovaly k vzájemným konzultacím pro případ vnější, tj. komunistické hrozby. Tento pakt byl později důležitý pro pozdější americké zdůvodnění války ve Vietnamu; poskytl totiž právní rámec pro další zapojení USA, resp. pro legitimizaci vměšování do záležitostí jihovýchodní Asie.

Spojené státy nepolevovaly v úsilí podporovat jižní Vietnam. „*Vietnam represents the cornerstone of the Free World in Southeast Asia, the keystone to the arch, the finger in the dike.*“⁴⁶ Slova senátora (a budoucího prezidenta) JFK z roku 1956 vyjadřovala víc než jen Kennedyho osobní přesvědčení, nýbrž demonstrovala základní politický konsens nejen americké dálněvýchodní zahraniční politiky, ale vystihovala celou podstatu americké politiky. Podpora jižního Vietnamu byla jednou z klíčových součástí boje proti komunismu a k potlačení sovětskému vlivu v této oblasti.⁴⁷ Vycházela z teorie domina; padne-li jedna kostka, srazí sebou všechny

⁴⁴ HEIDEKING, Jürgen a MAUCH, Christof. *Dějiny USA*, s. 311.

⁴⁵ Southeast Asian Treaty Organization, zal. USA, Velká Británie, Austrálie, Nový Zéland, Francie, Filipíny, Thajsko a Pákistán. V separátním protokolu rozšířili členové paktu SEATO oblast platnosti smlouvy na Laos, Kambodžu a „svobodné území pod správou státu Vietnam“. Zrušeno 1977. Viz podrobně *FRUS*. URL < <http://history.state.gov/milestones/1953-1960/SEATO> >

⁴⁶ „Vietnam je sloupem svobodného světa v jihovýchodní Asii, svorník oblouku, stavidlo v hrázi.“ *The Pentagon Papers*. U.S., Congress, Senate, Committee on Foreign Relations, The U.S. Government and the Vietnam War: Executive and Legislative Roles and Relationships, Part II, 1961-1964.

⁴⁷ Seznam prací k vlivům SSSR a Číny v jihovýchodní Asii a na Vietnam během války viz např. MILLER, Edward, VU, Tuong. *The Vietnam War as a Vietnamese War*, s. 12-13.

ostatní. „*Burma, Thailand, India, Japan, the Philippines and, obviously, Laos and Cambodia are among those whose security would be threatened if the red tide of Communism overflowed into Vietnam.*“⁴⁸

Zájem o Vietnam a o dění na Dálném Východě byl však v druhé polovině 50. let mezi americkou veřejností mizivý. V roce 1955 vznikla skupina *American Friends of Vietnam* (AFV), kam patřili mj. kardinál Francis Spellman, William O. Douglas, soudce Nejvyššího soudu, Joseph Kennedy a jeho syn JFK, demokratičtí senátoři Mansfield a Humphrey, republikánští senátoři Mundt a Knowland, bývalý šéf americké tajné služby (OSS) za druhé světové války generál William Donovan a řada významných novinářů a šéfredaktorů celoamerických deníků.⁴⁹ Mottem této de facto lobbistické skupiny bylo „*A free Vietnam means a greater guarantee of freedom in the world.*“⁵⁰

Zpočátku se zdálo, že americká pomoc jižnímu Vietnamu, která od roku 1955 činila v penězích asi 200 milionů ročně a v lidech přes 700 amerických vojenských poradců,⁵¹ přináší pozitivní efekt. Časem ale na jihu za podpory Severního Vietnamu narůstal odpor proti Diemovi, vedený Frontou národního osvobození Jižního Vietnamu a jejích vojenských odnoží (Vietkong). Diem se stal za relativně krátkou dobu extrémně neoblíbeným. Byla mu vyčítána zkorumpovanost, odtržení od reálného života, přílišné lpění na vlastní rodině, resp. bratrovi.

Eisenhower byl sice poměry ve Vietnamu znepokojen, avšak přestat s podporou jižního Vietnamu pro něho nepřicházelo v úvahu. Spojené státy musí podniknout vše, aby zabránily zhoršení situace. „*We had rescued this country from a fate worse than death and it would be bad to lose it at this stage.*“⁵² Eisenhowerovi byla celková situace v jižním Vietnamu naprosto jasná, byl informován o rostoucích protestech proti Diemovi a jeho autokratickém režimu, byl avšak přesvědčen, že Spojené státy mohou kontrolovat politický, hospodářský a sociální vývoj v

⁴⁸ „Barma, Thajsko, Indie, Japonsko, Filipíny a zřejmě Laos a Kambodža patří k těm zemím, jejichž bezpečnost by byla ohrožena, kdyby komunismus zaplavil Vietnam.“ *The Pentagon Papers*. U.S., Congress, Senate, Committee on Foreign Relations, The U.S. Government and the Vietnam War: Executive and Legislative Roles and Relationships, Part II, 1961-1964.

⁴⁹ LOGEVALL, Fredrik. *Embers of War*, s. 664.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ HEIDEKING, Jürgen a MAUCH, Christof. *Dějiny USA*, s. 311.

⁵² „Zachránili jsme tuto zemi před osudem horším než smrt, a by lo by hrozné, kdybychom ji v tomto stadiu ztratili.“ Memorandum of Discussion of the 444th Meeting of the National Security Council, Washington, 9. května 1960. In: GLENNON, John P. (ed.) *Foreign Relations of the United States*, s. 447.

postkoloniálním Vietnamu a určovat ho.⁵³ Tuto americkou politickou filozofii pomoci v *budování národa* („nation building“) shrnul později náměstek ministra zahraničí Roger W. Hilsman: „*New nations, in varying degrees, are facing the challenge of creating progressive, yet stable, societies in a world of uncertainty. American policy aims to provide our experience, our enthusiasm, and, insofar as our resources permit, our material aid to this great enterprise of nation building.*“⁵⁴ Budování národa v tomto podání lze ovšem velmi dobře zaměnit za vměšování a ovlivňování jiných zemí v duchu amerických zájmů.

Eisenhowerovo odmítnutí přímé účasti Spojených států na Ženevských dohodách a jeho podpora *budování národa* v Jižním Vietnamu představovaly největší obrat v americké angažovanosti ve Vietnamu. Byl to bod, odkud není návratu. Tento zlom také představuje souhrn důvodů, proč se Spojené státy v jihovýchodní Asii tolik angažovaly a proč byly nakonec ve Vietnamu neúspěšné. Amerika prostě nevníkala malé země, v tomto případě konkrétně Vietnam, jako svébytné národy se svými vlastními představami a cíli. Místo toho byl Vietnam místem, kde – po korejské válce – musel být komunismus zastaven stůj co stůj. Vietnam se tak stal smutnou obětí studené války.

⁵³ FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války*, s. 54.

⁵⁴ „Nové národy se potýkají s problémem vytváření progresivní, ale přesto stabilní, společnosti ve světě, nejistoty. Cílem americké politiky je poskytnout jim pro budování státu naše zkušenosti, naše nadšení, a pokud to naše zdroje dovolí, i naši materiální pomoc.“ *The Pentagon Papers*, Gravel Edition, sv. 2, Assistant Secretary for Far Eastern Affairs, Roger W. Hilsman, Address Made at 1963 Conference on Cold War Education, Tampa, Florida. 14. června 1963. "The Challenge to Freedom in Asia." S. 821-824. URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon2/ps34.htm>>

3. Vztah prezidenta Johnsona k vietnamské válce

Válka ve Vietnamu se zásadně lišila od jiných amerických válek, ve kterých byly jasně definované hranice mezi válkou a mírem; například japonský útok na Pearl Harbor, který pro Ameriku znamenal – po formálním vyhlášení války Kongresem – začátek přímé účasti ve druhé světové válce.⁵⁵ V případě války ve Vietnamu nebylo žádné vyhlášení války Kongresem, ani žádná jednorázová akce nebo jiné rozhodnutí, které by mohlo jasně vymezit začátek této války. Situace ovšem dospěla prvních letech Johnsonova prezidentství do takového stádia, že už nebylo návratu.

Johnson složil prezidentskou přísahu po atentátu na Kennedyho v listopadu 1963 a stal se 36. americkým prezidentem. Jeho prvním velkým prezidentským rozhodnutím bylo zachovat beze změny nejen celý kabinet zavražděného prezidenta, ale i celkové nasměrování Kennedyho domácí i zahraniční politiky; Johnson se tak snažil zachovat kontinuitu a tímto způsobem ujišťoval Američany, že vše zůstane při starém.⁵⁶ „*Today, in this moment of new resolve, I would say to all my fellow Americans, let us continue!*“⁵⁷ Věděl, že mu u veřejnosti prospěje, když bude ctít Kennedyho památku. Tuto „kennedyovskou“ politiku potvrdil i ve své první zprávě o stavu Unie, kterou přednesl v Kongresu pár týdnů poté, 8. ledna 1964: „*Let us carry forward the plans and programs of John Fitzgerald Kennedy – not because of our sorrow or sympathy, but because they are right.*“⁵⁸ Signifikantní může být skutečnost, že v této své první zprávě se o Vietnamu prakticky vůbec nezmínil a věnoval se cele domácím záležitostem.⁵⁹

Se členy Kennedyho (nyní už své) vlády si však hlouběji nerozuměl. S novým prezidentem se více seznámil jen ministr zahraničí Dean Rusk, který pocházel z Jihu, patřil k nejméně důvěrným přátelům Kennedyho v kabinetu a často byl ve vládě odsouván stranou, protože bývalý prezident (a jeho bratr Robert, ministr spravedlnosti) se cítili být odborníky v otázkách zahraniční politiky. Rusk se rychle

⁵⁵ Korejská válka v 50. letech byla první velkou mezinárodní válkou, kde Spojené státy bojovaly bez vyhlášení války – američtí vojáci bojovali v tomto konfliktu pod hlavičkou Organizace spojených národů, jejich přítomnost byla odůvodněna rezolucí Rady bezpečnosti OSN.

⁵⁶ ISSERMAN, Maurice. *Vietnam War*, s. 44.

⁵⁷ "Dnes, ve chvíli nového odhodlání, říkám svým drahým Američanům, že budeme pokračovat!" První řeč prezidenta LBJ v Kongresu, 27. listopadu 1963. DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 56.

⁵⁸ Lyndon Baines Johnson. *State of the Union* (8. ledna 1964).

URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/3382>>

⁵⁹ Tamtéž.

stal silným a vlivným ministrem. Byl Johnsonovu oporou a hájil jej a jeho stále méně populární vietnamskou politiku před kritiky z řad Kongresu, před americkou veřejností a nakonec i před světovým veřejným míněním.⁶⁰

Stejně jako Kennedy byl i Johnson zarputilý antikomunista⁶¹ a věřil v dominovou teorii. Proto považoval potlačení komunismu v jihovýchodní Asii za jeden ze svých hlavních zahraničněpolitických úkolů. Věděl ovšem, že jakékoliv zásadní rozhodnutí o Vietnamu, které hned po svém nástupu do úřadu prezidenta přijme, ovlivní prezidentské volby v roce 1964, kdy chtěl kandidovat.

Vietnamská otázka se začala vyhrocovat hned počátkem roku 1964. Johnson, který se neorientoval v detailních zahraničněpolitických otázkách tak dobře jako v domácí politice, naslouchal svým poradcům a vojenským velitelům; problém byl v občasně rozporuplnosti jejich rad. LBJ převzal z Kennedyho administrativy mj. ministra obrany Roberta McNamaru⁶² a poradce pro národní bezpečnost McGeorge Bundyho.⁶³ Na tomto místě je třeba upozornit na – podle mého názoru klíčový – rozdíl mezi „vietnamskou“ politikou Kennedyho a Johnsona, který také osvětluje možnost (resp. nemožnost) stáhnout se z Vietnamu. Pokud by si někdy JFK uvědomil, že Amerika se v jihovýchodní Asii vydává či už vydala na velmi komplikovanou cestu s extrémně nejasným výsledkem, bylo by mu k ukončení této „mise“ stačilo jen změnit své vlastní rozhodnutí. LBJ by ovšem – v případě stažení z Vietnamu – musel opustit to, co považoval nejen on, ale i celá Amerika za politiku svého uctívaného, tragicky ve službách vlasti padlého předchůdce. Navíc žádný z poradců, které LBJ po Kennedym převzal, mu odchod z Vietnamu nedoporučil (s výjimkou náměstka ministra zahraničí George Balla,⁶⁴ který však nepatřil k nejbližším prezidentovým poradcům). S přihlédnutím ke všemu, co jsem již o Johnsonovi poznamenal výše, především s ohledem na jeho nezkušenost či nedostatek sebejistoty v otázkách zahraniční politiky, je jasné, že LBJ by záhy po svém příchodu do úřadu z pochopitelných důvodů nebyl schopen a prakticky nemohl podniknout takový významný ústup. Byl by to jeho politický konec.

⁶⁰ *FRUS*. Domestic Upheaval and a New President.

URL <<http://history.state.gov/departmenthistory/short-history/domestic>>

⁶¹ Viz např. DUMBRELL, John. *President Lyndon Johnson and Soviet communism*.

⁶² Robert Strange McNamara (1916–2009), republikán, v období 1961–únor 1968 ministr obrany.

⁶³ McGeorge Bundy (1919–1996), v letech 1961–1966 poradce prezidentů Kennedyho a Johnsona.

⁶⁴ George Wildman Ball (1909–1994), demokrat, v době prezidentství JFK a LBJ státní podsekretář, za LBJ náměstek ministra zahraničí.

Johnsonova principiální pozice byla však podle mého mínění jasná, tj. pokračovat v boji s komunistickým severním Vietnamem. To ostatně jasně sdělil hned pár týdnů po nástupu do prezidentské funkce, např. ve své zprávě o stavu Unie v lednu 1965: „*We are there [ve Vietnamu, pozn. aut.], because a friendly nation has asked us for help against the Communist aggression. Ten years ago our President pledged our help. Three Presidents have supported that pledge. We will not break it now.*“⁶⁵

Není dohadů o tom, že pokračování boje proti vietnamským komunistům bylo jasnou součástí Johnsonovy politiky. To – jak již jsem výše poznamenal – vycházelo z jeho celoživotních jasných antikomunistických postojů. Kde si však nebyl jist, byla otázka konkrétních kroků a konkrétních rozhodnutí; a právě v této oblasti byl podle mého názoru velmi ovlivnitelný. Např. na počátku roku 1964 LBJ řekl: „*If we quit Vietnam tomorrow we'll be fighting in Hawaii, and next week we'll have to be fighting in San Francisco.*“⁶⁶ V květnu 1964 LBJ žádal ve věci Vietnamu o radu svého dlouholetého kolegu senátora Russella,⁶⁷ který mu řekl, že Vietnam je největší průšvih, jaký kdy viděl,⁶⁸ LBJ odpověděl: „*That's the way I've been feelin' for six months.*“⁶⁹

Uvědomoval si, že vyslání amerických vojáků do cizí války ve volebním roce by mohla být politická sebevražda – a prohra ve volbách by znamenala konec jeho milované domácí politiky, jeho sociálních reforem. Součástí jeho volební kampaně v roce 1964 bylo i heslo „*We are not about to send American boys nine or ten thousand miles away from home to do what Asian boys ought to be doing for themselves.*“⁷⁰ (Za několik málo let jich tam poslal statisíce). Že LBJ toužil po vítězství ve volbách a byla mu zřejmá vazba mezi volbami a Vietnamem, dosvědčují i jeho slova, která měl údajně pronést v prosinci 1963 na schůzce náčelníků štábu:

⁶⁵ "Důvodem, proč jsme ve Vietnamu, je, že nás spřátelený národ požádal o pomoc proti komunistické agresi. Před deseti lety náš prezident přislíbil naši pomoc a tři prezidenti slovo drželi. My to nyní nebudeme měnit." Lyndon Baines Johnson. *State of the Union* (4. ledna 1965).

URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/4000>>

⁶⁶ „Pokud bychom skončili ve Vietnamu, zítra budeme bojovat na Havaji a příští týden v San Francisku.“ SOLHEIM, Bruce Olav. *The Vietnam War Era*, s. 48.

⁶⁷ Richard Brevard Russell, Jr. (1897–1971), v období 1933–1971 demokratický senátor, vedle Harryho Trumana a dalšího senátora Peppera demokratický kandidát na prezidenta Spojených států pro volby 1948, nepostoupil z primárek.

⁶⁸ „The damn worst mess I ever saw.“ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 144.

⁶⁹ „To samé cítím už půl roku.“ Tamtéž.

⁷⁰ "Nechystáme se poslat americké chlapce devět nebo deset tisíc mil daleko od domova, aby tam dělali to, co by si měli asijsťí chlapci udělat sami." *American President Lyndon Baines Johnson*.

URL <<http://millercenter.org/president/lbjohnson/essays/biography/5>>

„*Just get me elected and then you can have your war.*“⁷¹ Jeho přání se vyplnilo; v listopadu 1964 porazil v prezidentských volbách s převahou⁷² republikánského protikandidáta Barryho Goldwatera.

Vietnamská válka byla Johnsonovou dlouhodobou noční můrou. Vedle desítek oficiálních dokumentů, které dokládají jeho nejistý postoj k této zahraničněpolitické otázce a jeho dlouhotrvající dilema v jejím řešení, uvedu slova jeho choti, která mohou být dokladem nejen jeho nejniternějších soukromých stresů, ale i jeho nasměrování na problematiku domácí politiky: „*He had no stomach for it, no heart for it; it wasn't the war he wanted. The one he wanted was on poverty and ignorance and disease.*“⁷³

Jeho vnitřní dilema v otázce války ho provázelo po celou dobu jeho prezidentství. V soukromí byl zoufalý z války a z důsledků její eskalace a vyjadřoval svou nespokojenost s neschopností nejvyšších amerických vojenských složek, které vedly válku proti Vietkongu a pravidelné severovietnamské armádě. Veřejně však Johnson prosazoval pokračování těchto aktivit a byl odhodlaný válku neztratit.⁷⁴ Výsledkem bylo, že v roce 1968 bylo v jižním Vietnamu půl milionu amerických vojáků a konec války byl v nedohlednu.⁷⁵ „*I knew from the start that I was bound to be crucified either way I moved. If I left the woman I really loved – the Great Society – in order to get involved with that bitch of a war on the other side of the world, then I would lose everything at home. [...] But if I left that war and let the communists take over South Vietnam, then I would be seen as a coward and my nation would be seen as an appeaser, and we would both find it impossible to accomplish anything for anybody anywhere on the entire globe.*“⁷⁶

⁷¹ „Jen mne zvolte a pak dostanete svou válku.“ STEVENSON, Charles A. *Warriors and politicians*, s. 53.

⁷² 61% voličských hlasů. Viz např. LBJ: *Biography*. URL <<http://www.lbjlibrary.org/lyndon-baines-johnson/lbj-biography>>; DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 131-135; *Presidential Election 1964*. URL <<http://www.historycentral.com/elections/1964state.html>> aj.

⁷³ "Neměl na to žaludek ani srdce, to nebyla válka, kterou chtěl. Jediná, kterou chtěl, byla válka s chudonou, nevědomostí a nemocemi." Lady Bird Johnson v roce 1971. DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 249.

⁷⁴ Viz např. vzpomínky McNamarova asistenta: CALIFANO, Joseph A. *The Triumph & Tragedy*, s. 33-49; KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie*, s. 676n.

⁷⁵ FRUS. Johnson's Foreign Policy. URL <<http://history.state.gov/departmenthistory/short-history/lbj>>

⁷⁶ „Od počátku jsem věděl, že jakákoliv cesta, již zvolím, bude špatná. Pokud opustím ženu, kterou doopravdy miluji – the Great Society, *Velkou společnost* – a spojím se s tou mrchou válkou na druhé straně světa, přijdu o všechno doma. [...] Pokud ale nechám války a dopustím, aby komunisté převzali Jižní Vietnam, pak budu vnímám jako zbabělec a má země jako taková, který se smířila s komunistickým Vietnamem, a nakonec bychom zjistili, že nikde na světě nemůžeme ničeho dosáhnout.“ ISSERMAN, Maurice. *Vietnam War*, s. 52.

4. Eskalace války

Na počátku roku 1964 dospěli vojenští poradci v čele s ministrem obrany McNamarem (*jestřábi*) k názoru, že komunisté v Indočíně mohou být vojensky poraženi (bombardování) a opakovanými americkými nabídkami k uzavření míru budou přinuceni ke kapitulaci. Jakmile Ho či Min uvidí, že nemůže vyhrát, opustí Vietnam sám. Vietnam se podle nich bude vyvíjet jako dva politicky odlišné celky (podobně jako Korea). Tato vojenská strategie byla především dílem McNamary, byla ale také schválena sborem náčelníků generálního štábu a dalšími odborníky i členy Kongresu.⁷⁷ Existovaly však i opoziční hlasy a nejvýraznějším z nich byl Ball, dlouholetý kritik vojenské akce ve Vietnamu, který se – jak jsem již krátce zmínil – po celou dobu zasazoval proti přímému zapojení Spojených států ve Vietnamu.⁷⁸

V březnu 1964 navštívil McNamara osobně jižní Vietnam. Jeho přesvědčení a postoj k vietnamské otázce bylo však již před touto návštěvou zřejmé. 12. prosince 1963 řekl: „*We should make clear to the North Vietnamese that the U.S. will not accept a Communist victory in South Vietnam and that we will escalate the conflict to whatever level is required to insure their defeat.*“⁷⁹ Zatímco pro veřejnost McNamara hovořil po návratu z Vietnamu optimisticky⁸⁰ o tom, že jihovietnamská vláda má situaci pod kontrolou a že válka skončí vítězstvím, jeho zpráva⁸¹ pro prezidenta vyzněla prakticky opačně. Jihovietnamské vojenské oddíly utrpěly krátce před McNamarovou návštěvou (v únoru a v březnu 1964) řadu porážek a situace na jihu byla velmi špatná. Vietkong získával ze Severního Vietnamu významnou pomoc, již zabránit je prakticky nereálné, neboť uzavření hranic je vzhledem k husté síti vodních cest a existenci dlouhého mořského pobřeží obtížné, ne-li úplně nemožné. Vietkongu

⁷⁷ Podrobně o vojenské strategii např. McAllister, James. *Who Lost Vietnam?*

⁷⁸ STEVENSON, Charles A. *Warriors and politicians*, s. 53n. Viz také *FRUS*. Dopis podsekretáře ministerstva zahraničí Balla ministru zahraničí. Washington, 31. května 1964. *FRUS*, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 185.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d185>>

⁷⁹ „Musíme jasně ukázat Severovietnancům, že Spojené státy nepřistoupí na vítězství komunistů v jižním Vietnamu, a že konflikt rozšíříme do jakékoliv úrovně, nutné pro ochranu jižního Vietnamu.“ *FRUS*. Telegram ministra McNamary velvyslanci ve Vietnamu Henrymu Lodgeovi. *FRUS*, 1961–1963, sv. IV, Vietnam, srpen-prosinec 1963, dok. č. 362.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v04/d362>>

⁸⁰ MOISE, Edwin E. *Tonkin Gulf*, s. 10-12.

⁸¹ *FRUS*. Memorandum ministra obrany (McNamara) prezidentovi. *FRUS*, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 84. URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d84>>

se daří politickým působením oslovovat lid Jižního Vietnamu, získávat vojáky pro své ozbrojené síly a neutralizovat protipovstalecký odpor.

Operační plán 34-A počítal s celoroční kampaní tajných polovojenských útočných akcí, které měly hanojský režim přinutit, aby se vzdal partyzánské války v jižním Vietnamu a Laosu. Jeho ústředním bodem byla nová série vzdušných výsadek, při kterých budou do Severního Vietnamu pronikat výzvědné a přepadové oddíly, a souběžně s tím se budou provádět obojživelné výpady po celé délce vietnamského pobřeží. (Bylo však otázkou, zdali takové útoky přinutí Ho Či Mina ke změně politiky.) McNamarova zpráva vyzněla proti vyslání podpůrného vojenského kontingentu a další postup ve Vietnamu byl stanoven podle operačního plánu 34-A. Prezident rovněž jmenoval nového hlavního velitele v Jižním Vietnamu, generála Williama C. Westmorelanda.⁸²

Vedle tendencí k posílení vojenských zásahů proti severnímu Vietnamu nelze Johnsonovi upřít, že se pokoušel situaci v této fázi řešit i diplomaticky; Johnsonova administrativa se pokusila o navázání přímých rozhovorů se severním Vietnamem (tzv. Seabornova mise⁸³). Kanadčan J. Blair Seaborn, člen Mezinárodní kontrolní komise, měl Severnímu Vietnamu zprostředkovat informace o americké ochotě poskytnout Severovietnamcům ekonomickou pomoc. Seaborn dostal v podstatě takové pokyny: Hanoj zastaví ve stanovené lhůtě válku (tj. ukončí veškeré útoky, teroristické činy, sabotáže nebo ozbrojený odpor), a pokud ne, zahájí Spojené státy letecké a námořní akce namířené proti severu Vietnamu, které potrvají tak dlouho, dokud Hanoj válku neskončí. Washington dále požadoval uznání nezávislosti jižního Vietnamu. Za to slíbila Amerika severnímu Vietnamu hospodářskou pomoc. Předseda severovietnamské komunistické vlády však podmínil další jednání úplným stažením USA z Vietnamu; Seabornova mise skončila fiaskem.⁸⁴

Zvýšení hospodářské pomoci odpovídalo duchu Kennedyho vietnamské politiky; té však neodpovídaly plány na bombardování. Tyto operace proti severnímu Vietnamu měly zjevně kompenzovat neúspěchy v bojích a také podpořit slabou jihovietnamskou vládu. Záminkou, jak plány leteckých útoků uskutečnit a ukázat tak

⁸² William Childs Westmoreland (1914-2005), americký generál, velel americkým vojenským operacím ve Vietnamu v letech 1964-1968. Vystřídán C. W. Abramsem (1914-1974; vietnamské operace řídil v letech 1968-1972).

⁸³ Viz např. WARNER, Geoffrey. *Review article*, s. 834-835.

⁸⁴ *The Pentagon Papers*, Gravel Edition, sv. 3, kap. 3, "The Air War in North Vietnam: Rolling Thunder Begins, February-June, 1965." S. 269-388.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon3/pent6.htm>>

severovietnamským komunistům svou sílu a rozhodnost, byl incident v Tonkinském zálivu. McNamara později prohlásil: „*Data and analysis showed that air attack would not work, but there was such determination to do something, anything, to stop the Communists.*“⁸⁵

V červenci 1964 Pentagon a CIA zjistily, že pozemní údery zahájené v rámci programu OPLAN 34-A jsou neúčinné,⁸⁶ a zahájily nájezdy přepadových oddílů na mořské pobřeží. K tomu bylo třeba rozšířit sledování rádiového provozu severních Vietnamců. Námořnictvo začalo v rámci operace s krycím jménem DE SOTO zachycovat a dešifrovat depeše protivníka.⁸⁷ Vrchní velení ozbrojených sil USA vyslalo do Tonkinského zálivu torpédoborec USS Maddox; cílem akce bylo „vyprovokovat a zaznamenat“ reakce Severního Vietnamu na nájezdy přepadových oddílů. Maddox se měl podle rozkazu zdržovat osm námořních mil (14,8 km) od pobřeží a čtyři míle (7,4 km) od severovietnamských pobřežních ostrovů v Tonkinském zálivu.⁸⁸ Během plavby měly na Maddox údajně zaútočit severovietnamské hlídkové čluny, a to opakovaně. Později se ovšem prokázalo, že druhý útok (4. srpna 1964) se vůbec neuskutečnil. Zpráva NSA odtajněná v roce 2005 líčí, jak oba torpédoborce kroužily v temnotě Tonkinského zálivu, přičemž vystřílely více než 300 granátů a prováděly přitom divoké úhybné manévry.⁸⁹ Právě jejich rychlé klíčování vyvolalo všechny následné falešné kontakty, které obsluha sonaru klasifikovala jako přítomnost nepřátelských torpéd. Americké torpédoborce střílely po vlastní stínech. LBJ to později komentoval slovy: „*Hell, those dumb, stupid sailors were just shooting at flying fish!*“⁹⁰

Prezident Johnson byl o prvním incidentu informován okamžitě 2. srpna⁹¹ a telefonicky McNamarou 4. srpna.⁹² Vydal ihned rozkaz k bombardování. „*In view of this further unprovoked attack against U.S. war ships on the high seas by the North*

⁸⁵ „Data a analýzy ukázaly, že letecký útok nefunguje, ale byli jsme odhodláni něco udělat, cokoliv, abychom zastavili komunisty.“ MOISE, Edwin E. *Tonkin Gulf*, s. 23.

⁸⁶ WEINER, Tim. *Dějiny CIA*, s. 248.

⁸⁷ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 51-53.

⁸⁸ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 147-151.

⁸⁹ Podrobně viz MOISE, Edwin E. *Tonkin Gulf*.

⁹⁰ „Ti pitomí námořníci pálili na létající ryby!“ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 155; WEINER, Tim. *Dějiny CIA*, s. 247-249.

⁹¹ FRUS. Memorandum personálu Bílého domu prezidentovi. FRUS, 1964–1968, sv I, Vietnam, 1964, dok. č. 257. URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d257>>

⁹² FRUS, 1964–1968, vol. I, Vietnam, 1964, dok. č. 272.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d272>>

LBJ Presidential Library. Záznam hovoru: *Citation No.: 4663*.

URL <<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/Dictabelt.hom/highlights/JULY-AUG64.asp>>

*Vietnamese Naval Forces, I gave orders that air strikes should be immediately carried out.*⁹³

Zápisy denního programu LBJ z 5. srpna 1964 ukazují přesvědčivě, že McNamara měl a také zjevně využil řady příležitostí informovat prezidenta podrobně o incidentu. Toho dne deníky zmiňují, počínaje první schůzkou, kterou měl LBJ na tento den naplánovánu (v 7:15 hod.) celkem šest setkání s ministrem spravedlnosti (dále v 8:01, 12:40, 1:52, 2:26, 6:00), proběhly schůzky LBJ také s poradcem Bundym a rovněž s ředitelem ústředního zpravodajství (CIA) Johnem McConem.⁹⁴ Proběhla také řada telefonních hovorů, jejichž prostřednictvím McNamara informoval Johnsona o incidentu.⁹⁵

Celý incident měl tragický důsledek v eskalaci vietnamské války. Po zveřejnění, resp. odtajnění relevantních dokumentů se ukázalo, že McNamara informoval prezidenta nepřesně – ačkoliv věděl, že druhý útok neproběhl, prezidentovi to nesdělil. Navíc se ukázalo, že během prvního střetu (2. srpna) první nestřílelo severovietnamské námořnictvo, nýbrž americký torpédoborec.⁹⁶

⁹³ „Vzhledem k tomuto nevyprovokovanému útoku severovietnamským námořnictvem proti americkým válečným lodím na volném moři sil jsem vydal rozkaz k provedení bezokldných leteckých útoků.“ *FRUS*. Zpráva prezidenta premiéru Macmillanovi. *FRUS*, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 282. URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d282>>

⁹⁴ *Lyndon B. Johnson's Daily Diary Collection*. 5. srpna 1964. URL <<http://www.lbjlibrary.net/collections/daily-diary.html>> Viz též WEINER, Tim. *Dějiny CIA*, s. 247-249.

⁹⁵ White House. *Gulf of Tonkin, 1964: Perspectives from the Lyndon Johnson*. Přepisy telefonních hovorů.

URL <<http://whitehousetapes.net/exhibit/gulf-tonkin-1964-perspectives-lyndon-johnson-and-national-military-command-center-tapes>>

⁹⁶ WEINER, Tim. *Dějiny CIA*, s. 247-249.

5. Tonkinská rezoluce a další vývoj války

Na základě tvrzení, že 4. srpna provedl severní Vietnam v mezinárodních vodách nevyprovokovaný útok na americké válečné lodi, předložil Johnson spolu s Pentagonem v Kongresu rezoluci o incidentu v Tonkinském zálivu, která byla později nazvána jako tzv. Tonkinská rezoluce. Národní bezpečnostní agentura, která shromáždila a kontrolovala zpravodajské informace o tomto útoku, prohlásila, že získané důkazy jsou naprosto spolehlivé.⁹⁷

Členové Kongresu se rozhodli ukázat svou tvrdost a jednotu, čehož výsledkem bylo velmi rychlé přijetí rezoluce. Byla schválena téměř jednomyslně, 414-0 ve Sněmovně reprezentantů, 88-2 v Senátu. Kongres nikdy nevyhlásil válku severnímu Vietnamu. Rezolucí však umožnil prezidentu rozšířit eskalaci americké vojenské akce v jihovýchodní Asii. Tonkinská rezoluce zmocnila prezidenta, aby *"take all necessary measures to repel any armed attack against the forces of the United States and to prevent further aggression."*⁹⁸

Rezoluce nebyla vyhlášením války, ale poskytla Johnsonovi vše, co v dané chvíli potřeboval. Demokratický senátor Wayne Morse prohlásil, že rezoluce poskytla prezidentu *"blanket authority to wage war."*⁹⁹ Z tohoto důvodu se Morse domníval, že rezoluce je neústavní. Podobně jako Morse smýšlel ještě demokratický senátor Ernest Gruening; tito dva byli jediní členové Kongresu, kdo hlasovali proti rezoluci.

Nastínil jsem výše kostru událostí, podrobný popis incidentu je popsán v řadě odborných studií a prací. Omezím se tedy jen na konstatování, že s největší pravděpodobností došlo zpočátku k neúmyslnému informačnímu chaosu a k záměně depeší informujících o incidentu 2. srpna a incidentu 4. srpna (který se nekonal). Do

⁹⁷ WEINER, Tim. *Dějiny CIA*, s. 246-253.

⁹⁸ „Kongres schvaluje a podporuje rozhodnutí prezidenta jako vrchního velitele vojenských sil, aby přijal veškerá nezbytná opatření k odražení jakéhokoliv ozbrojeného útoku proti armádě Spojených států a k zabránění další agresi.“

Tonkin Gulf Resolution. 88. zasedání Kongresu Spojených států amerických. 7. srpna 1964.

URL <<http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=true&doc=98&page=transcript>>

⁹⁹ „Paušální pravomoc vést válku.“ Senátor Morse vznesl tuto formální výhradu proti rezoluci; podle jeho stanoviska rezoluce porušuje článek I Ústavy Spojených států, protože rezolucí se Kongres prakticky vzdává své pravomoci kontrolovat prezidentovu moc. Podle Ústavy je prezident vrchní velitel ozbrojených sil, ale pravomoc vyhlásit válku má Kongres. Viz podrobně PETTINATO, Tony (ed.). *Congress Authorizes President Johnson to Use Force in Vietnam*. URL

<<http://www.newsintehistory.com/blog/congress-authorizes-president-johnson-use-force-vietnam>>

Bílého domu docházely neúplné a často protichůdné zprávy.¹⁰⁰ Podle tvrzení Tima Weinera¹⁰¹ Národní bezpečnostní agentura (NSA) zjistila záměnu obou „incidentů“, ale vedoucí činitelé agentury tuto skutečnost utajili a sestavili oficiální vylíčení sledu událostí. Věděl to i LBJ. Udržoval však oficiální linii, že útoky byly provokací.¹⁰² Oficiální verze ale víc nahrávala jeho plánům – byl připraven bombardovat Severní Vietnam už od jara roku 1964. Rezoluci, kterou měl Kongres ve vhodné chvíli schválit, připravilo ministerstvo zahraničí na prezidentův pokyn už v červnu 1964.¹⁰³

Za zmínku stojí Johnsonův rozhlasový projev k americkému lidu 4. srpna. V tomto proslovu přislíbil LBJ posluchačům, americkému lidu, že účast Spojených států v konfliktu bude minimální. *„Yet our response, for the present, will be limited and fitting. We Americans know, although others appear to forget, the risks of spreading conflict. We still seek no wider war.“*¹⁰⁴ Otázky však nastoluje skutečnost, že v době, kdy pronášel tento proslov, musel znát své další kroky: prosazení Tonkinské rezoluce a následné bombardování Vietnamu. Jeho slova se tak zásadně lišila od jeho činů v blízké budoucnosti.

Na obhajobu Johnsona bych rád zmínil svědectví autora Tonkinské rezoluce Williama Bundyho, který v roce 1981 řekl: *„I think very definitely President Johnson did not want to go ahead. Ah, the advice he got from his...State, Defense, Joint Chiefs...and the ambassador on the spot, at no time did, did the ambassador on the spot, ah, until at least November recommend, ah, even an individual bombing of the*

¹⁰⁰ White House. *Gulf of Tonkin, 1964: Perspectives from the Lyndon Johnson*. Přepisy telefonních hovorů.

URL <<http://whitehousetapes.net/exhibit/gulf-tonkin-1964-perspectives-lyndon-johnson-and-national-military-command-center-tapes>>

¹⁰¹ WEINER, Tim. *Dějiny CIA*, s. 246-253.

¹⁰² White House. *Gulf of Tonkin, 1964: Perspectives from the Lyndon Johnson*. Přepisy telefonních hovorů.

URL <<http://whitehousetapes.net/exhibit/gulf-tonkin-1964-perspectives-lyndon-johnson-and-national-military-command-center-tapes>>

¹⁰³ Rezoluci sepsal McNamarův asistent pro záležitosti Dálného východu William Bundy, bratr prezidentova poradce pro otázky národní bezpečnosti a někdejší zkušený analytik CIA. Rozhovor s W. Bundym, 1981. *Interview with William P. Bundy*, 1981. *„In late May of 1964 [...] in the State Department, we had the idea that part of this scenario should be a Congressional resolution.“* „Koncem května 1964 jsme my na ministerstvu zahraničí měli představu o tom, že část tohoto scénáře může být kongresovou rezolucí.“ URL <<http://openvault.wgbh.org/catalog/vietnam-0a7751-interview-with-william-p-bundy-1981/print>>

Viz též *The Pentagon Papers*. „IV.C. Evolution of the War. Direct Action: The Johnson Commitments, 1964-1968. 2. Military Pressures Against NVN, February – June 1964.“ S 26.

URL <<http://media.nara.gov/research/pentagon-papers/Pentagon-Papers-Part-IV-C-2a.pdf>>

¹⁰⁴ „Naše odpověď nyní bude omezena a adekvátní. My Američané známe, ačkoli jiní na to zapomínají, rizika šíření konfliktu. My nevyhledáváme eskalaci války.“ Lyndon Baines Johnson. *Gulf of Tonkin Incident*. August 4, 1964.

URL <http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/johnson_lyndon/gulfoftonkin.html>

*North...*¹⁰⁵ Tato slova potvrzují tezi, že Johnson neměl v úmyslu eskalovat válku a uskutečňovat jakékoliv plošné útoky.

Všechny skutečnosti, které jsou o Tonkinském incidentu a jeho přímých důsledcích známy, jsou podle mého názoru dalším dokladem Johnsonova trvalého dilematu, o němž jsem již hovořil výše. LBJ nechtěl eskalaci války, v podstatě nechtěl válku vůbec. Chtěl se věnovat svým celoživotním politickým prioritám, domácí politice a budování své vysněné *Great Society*. Zahraniční politika mu byla cizí; proto naslouchal (a věřil) svým poradcům možná více, nežli měl. Na druhou stranu je ale také důležité, že ve volebním roce 1964 získal Tonkinským incidentem a vcelku Vietnamem (vedle svých hlavních záležitostí vnitropolitických) další volební téma, kdy mohl před americkým lidem demonstrovat svou odvahu bránit Ameriku. Po jeho nařízení odvetných leteckých úderů jeho obliba stoupala – veřejnost ocenila jeho rozhodnost.¹⁰⁶ Počátkem srpna 1964 průzkumy ukázaly, že prezident, resp. jeho rozhodnutí k odvetě (bombardování) má masivní podporu 85% Američanů.¹⁰⁷ V letech 1964-1965 každý druhý Američan schvaloval americkou angažovanost ve Vietnamu a plody tohoto amerického patriotismu sklízel i Kongres. Později však začali někteří kongresmani Tonkinskou rezoluci zpochybňovat, ale byla to jen snaha vyhnout se odpovědnosti, jakmile se válka stala nepopulární.¹⁰⁸

LBJ vycházel z logického přesvědčení, že Tonkinská rezoluce mu poskytne podporu pro eskalaci války a pro použití amerických vojenských sil v boji proti komunismu v Indočíně.¹⁰⁹ V létě 1964 eskalaci pozemní války vůbec neočekával, a Kongres – vzhledem k výsledkům hlasování – s LBJ tuto víru evidentně sdílel. Později se LBJ hájil: „*Congress gave us this authority. In August 1964, to do whatever may be necessary. That's pretty far-reaching. That's – the sky's the limit.*”¹¹⁰

Koncem roku 1964 a začátkem roku 1965 prakticky všichni poradci prezidenta Johnsona s výjimkou náměstka ministra zahraničí George Balla tlačili na rychlou

¹⁰⁵ „Prezident Johnson nechtěl eskalaci války, avšak rady, které dostával od ministra obrany, ministra zahraničí, vrchního náčelníka štábu a velvyslance, obrany, mu naléhavě doporučovaly, aby pokračoval v bombardování.“ *Interview with William P. Bundy, 1981.*

URL <<http://openvault.wgbh.org/catalog/vietnam-0a7751-interview-with-william-p-bundy-1981/print>>

¹⁰⁶ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 165.

¹⁰⁷ *The Vietnam War. America Commits 1961–1964.*

URL <<http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1961.html>>

¹⁰⁸ KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie*, s. 676n.

¹⁰⁹ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 156.

¹¹⁰ "... Kongres nám dal tuto pravomoc. V srpnu 1964, udělat vše, co je nezbytné. To je docela široká pravomoc. To znamená, že jen nebe je naší hranicí." MOISE, Edwin E. *Tonkin Gulf*, s. 226.

vojenskou akci ve Vietnamu. Joseph Califano, zvláštní asistent ministra obrany McNamary, o situaci na konci roku 1964 poznamenal: „*We were poised to increase military activities there and bomb North Vietnam. But Johnson just kept asking more and more questions. In the eyes of the Pentagon he was a querulous wallflower, disappointingly reluctant to join the war dance in Southeast Asia.*”¹¹¹

LBJ doufal, že Hanoj nakonec porazí, když zintenzivní bombardování. Americká armáda proto zahájila 13. února 1965 operaci Rolling Thunder, bombardování Severu.¹¹² Johnson také schválil nasazení pravidelného vojska, resp. rozmístění námořní pěchoty. V momentě prezidentova souhlasu s nasazením pozemních sil začal Westmoreland stupňovat své personální i materiální požadavky. Johnsonovi bylo jasné, že nemůže naprosto zničit celý severní Vietnam, na druhou stranu nemůže ustoupit (opět to stejné dilema), rozhodl se proto pro „zlatou střední cestu“ a vyslal do Vietnamu 40 000 vojáků. LBJ byl odhodlán nevzdat se možnosti dosáhnout vítězství a také však chtěl udržet svůj domácí program: *The Great Society*. Pravděpodobně proto se rozhodl se pro polovičaté opatření; dal tím v sázku mezinárodní postavení Ameriky, aniž by dosáhl optimálního řešení. Hledal stále lepší, vhodnější východisko.¹¹³ Musím opět připomenout, že Johnsonova osobní nechuť vůči válce a jeho obava, že Vietnam zničí (resp. ničí) jeho *Great Society*, zásadně ovlivnily průběh konfliktu jak po stránce organizační, tak i strategické.

V jižním Vietnamu v té době komunisté kontrolovali tří čtvrtiny země a Saigon měl vliv už pouze ve větších městech. Také na „domácí frontě“ měl prezident problémy. Doposud Kongres jeho politiku velkou většinou zaštiťoval, otázkou ovšem bylo, jak dlouho. Někteří demokratičtí senátoři začali naléhat, aby se situace ve Vietnamu vyřešila vyjednáváním.¹¹⁴

¹¹¹ "Byli jsme připraveni zesílit ve Vietnamu vojenskou aktivitu a bombardovat Severní Vietnam. Ale Johnson jen kladl další a další otázky. V očích Pentagonu byl nerozhodným kverulantem, který se zdráhá vstoupit do války v jihovýchodní Asii." MOISE, Edwin E. *Tonkin Gulf*, s. 32.

¹¹² Podrobně viz *The Pentagon Papers*, Gravel Edition, Vol. 3, Chapter 3, "The Air War in North Vietnam: Rolling Thunder Begins, February-June, 1965," pp. 269-388. URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon3/pent6.htm>>

¹¹³ "The President wants us to examine all possible additional actions—political, military, and economic—to see what more can be done in South Vietnam." *FRUS*. Telegram ministerstva obrany na velvyslanectví ve Vietnamu. 2. března 1965. *FRUS*, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 178. URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v02/d178>>

¹¹⁴ FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, s. 96

7. dubna 1965 přednesl LBJ projev na John Hopkins University, v němž představil svůj plán týkající se celé Indočíny.¹¹⁵ Byla to vlastně kopie jeho vize Great Society v jihovýchodní Asii: hospodářský rozvoj údolí Mekongu za finanční pomoci ve výši jedné miliardy dolarů. „*I will ask the Congress to join in a billion dollar American investment in this effort as soon as it is underway. [...] And I would hope that all other industrialized countries, including the Soviet Union, will join in this effort.*“¹¹⁶ Výměnou za rozsáhlou hospodářskou pomoc, kterou nabízel, chtěl jen „*the independence of South Viet-Nam, and its freedom from attack. We want nothing for ourselves, only that the people of South Viet-Nam be allowed to guide their own country in their own way.*“¹¹⁷ Uvádím tento moment jako další doklad Johnsonovy bezradnosti a nejistoty. Zdá se být zřetelné, že jakýkoliv jeho čin, ať vojenský, anebo vstřícné gesto, narazil na hluboký nesouhlas severovietnamských představitelů. Severovietnamský premiér Pham Van Dong odsoudil Johnsonův návrh jako „cukroví“ k „biči“ americké agrese a ke zmírnění veřejné kritiky americké politiky ve Vietnamu.¹¹⁸ Pro komunistické vůdce v Hanoji neměl tento jeho návrh prakticky žádný význam. Lidé, kteří prožili celý svůj dospělý život v boji proti Francii a teď proti USA, neviděli žádné jiné východisko než absolutní a plné vítězství. Avšak Johnson nabídl „jen“ rozvojovou pomoc a program obnovy.

I přes neúspěchy se LBJ stále pokoušel dostat severní Vietnam k jednacímu stolu. Ve Zprávě o stavu Unie přednesené 12. ledna 1966 vyzýval Severovietnamce k zahájení mírových rozhovorů. „*We will meet at any conference table, we will discuss any proposals [...] and we will consider the views of any group.*“¹¹⁹

LBJ dlouhodobě nemohl najít cestu ven z vietnamské katastrofy. Nemohl vyřešit své dilema, což muselo být z psychického hlediska hluboce frustrující.

¹¹⁵ Lyndon Baines Johnson. *Peace Without Conquest*. Projev, John Hopkins University, 7. dubna 1965. URL <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=26877&st=&st1=>>

¹¹⁶ „Z naší strany jsem požádal Kongres, aby souhlasil s investicí ve výši miliardy dolarů. A doufám, že všechny ostatní průmyslově vyspělé země, včetně Sovětského svazu, se připojí k této snaze.“ Tamtéž.

¹¹⁷ „Naším cílem je nezávislost Jižní Vietnamu a jeho osvobození od útoků. Nechceme nic pro sebe - jen to, že lidem z jihu Vietnamu bude dovoleno si řídit svou vlastní zemi svým vlastním způsobem.“ Tamtéž.

¹¹⁸ „Premier Pham Van Dong responded to the President's speech by proposing his famous Four Points as the only correct way to resolve the Vietnam problem and, two days later, denounced the President's proposal as simply a "carrot" offered to offset the "stick" of aggression and to allay public criticism of his Vietnam policy.“ Cit. dle *The Pentagon Papers*, Gravel Edition, sv. 3, kap 3, "The Air War in North Vietnam: Rolling Thunder Begins, February-June, 1965," s. 269-388.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon3/pent6.htm>>

¹¹⁹ „Sejděme se u konferenčního stolu, budeme diskutovat návrhy a zvažovat názory.“ Lyndon Baines Johnson. *State of the Union*. (12. ledna 1966).

URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/4035>>

Prezident se při všech svých rozhodnutích opíral Tonkinskou rezoluci. Začátkem května 1966 Kongres schválil 700 milionů dolarů na vojenské operace v jižním Vietnamu. McNamara, Rostow,¹²⁰ Rusk, Westmoreland a vysocí důstojníci v Pentagonu požadovali rozšíření letecké ofenzivy, více pozemních jednotek a jinou strategii. V červenci 1965 LBJ nařídil okamžité vyslání dalších 50 000 mužů. Dalších 50 000 je mělo následovat ještě do konce roku a pro rok 1966 se hovořilo o dalších 100 000. V polovině roku 1967 bylo ve Vietnamu 375 000 amerických vojáků.¹²¹

Letecká ofenziva se posunula dále na sever, dálkové bombardéry B-52 měly být nasazeny i nad jižním Vietnamem a Westmoreland dostal pravomoc, že může proti severovietnamským oddílům postupovat ofenzivně a bez omezení. Toto rozhodnutí znamenalo počátek americké pozemní války v jižním Vietnamu. Po měsících postupné eskalace – zvyšování hospodářské a vojenské pomoci, vysílání dalších poradců, zintenzivnění skrytých operací proti severnímu Vietnamu a začátku letecké ofenzivy – se pozemní válka zdála jediným východiskem, jak zabránit ztrátě jižního Vietnamu. Z vojenského hlediska byla v podstatě nesmyslná, protože severní Vietnam byl zemědělskou zemí, která neměla žádná významná průmyslová zařízení, Johnsonova administrativa však trvala na tomto způsobu války, neboť se domnívala, že pomocí bomb přivede Hanoj k jednacímu stolu.¹²²

Ve Washingtonu docházelo k zásadním sporům mezi diplomaty a válečníky. Zatímco Westmoreland naléhal tvrdošijně na vyslání dalších jednotek a požadoval zintenzivnění leteckých útoků, Johnson se snažil držet eskalaci v mezích. McNamara považoval na rozdíl od Westmorelanda vojenské vítězství za stále méně pravděpodobné; v minulosti byl sice velkým obhájcem války, ale po vývoji situace zjevně o svém počátečním optimismu začal pochybovat. Zdá se mi ale pravděpodobné, že o svých pochybách nechtěl s Johnsonem příliš mluvit, aby ho LBJ nepovažoval za defétistu anebo dokonce za zrádce. Podle McNamarova názoru bylo možné ukončit válku úspěšně jen politickou iniciativou v jižním Vietnamu a mírovými rozhovory. Vyzýval Johnsona k jednáním a požadoval politické řešení vietnamské války. „*I myself am more and more convinced that we ought definitely to*

¹²⁰ Walt Whitman Rostow (1916–2003), vystřídal v lednu 1966 McBundyho na pozici prezidentova poradce pro otázky národní bezpečnosti.

¹²¹ *The Pentagon Papers*, Gravel Edition, sv. 4, kap. 2, "U.S. Ground Strategy and Force Deployments, 1965–1968." S. 277–604.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon4/pent6.htm>>

¹²² FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, s. 98.

plan on termination of bombing in the North."¹²³ Navrhl, že by měla být stanovena konečná mez rozsahu amerických sil ve Vietnamu. „*I don't think we ought to just look ahead to the future and say we're going to go higher and higher and higher and higher — 600,000; 700,000; whatever it takes.*"¹²⁴ Pravděpodobně frustrace z toho, že se mu nepodařilo u LBJ prosadit plně své postoje, jej dovedla k odchodu z funkce ministra obrany,¹²⁵ podobně jako již předtím odešli George Ball a poradce pro bezpečnost McGeorge Bundy. Značný vliv měl na Johnsona po Bundyho odstoupení nový poradce pro otázky bezpečnosti, *jestřáb* Rostow, který se zasazoval o rozšíření letecké ofenzívy.¹²⁶

LBJ stále razil svou politiku kličkování a třetí cesty. Odmítl McNamarovy návrhy k deeskalaci, odmítl ale i doporučení Sboru náčelníků štábů k rozšíření války. Vztahy mezi vysokými vojenskými činiteli a prezidentem se díky této politice velmi zhoršovaly. V ozbrojených silách narůstala nespokojenost s průběhem války. Politika dominovala nad armádou. LBJ poslouchal všechny, snažil se vyhovět všem, avšak třetí cesta vedla jen k nerozhodnosti, nejistotě a zmatkům. Přitom je zřejmé, že LBJ si jasně uvědomoval, oč v celé „vietnamské záležitosti“ běží: v únoru 1966 řekl: „*I know we oughtn't to be there, but I can't get out. I just can't be the architect of surrender.*"¹²⁷

Johnsonovi se nedařila ani diplomatická cesta. V letech 1965-1967 se uskutečnily desítky pokusů o zprostředkování, jež iniciovali zahraniční diplomaté a politici.¹²⁸ Na tomto místě uvedu pokus o zprostředkování z února 1967, který iniciovali předsedové britské a sovětské vlády, Harold Wilson a Alexej Kosygin a který Johnson odmítl. LBJ hodnotil setkání slovy: „*His [Kosygin, pozn aut.] position was rigid and familiar: we should stop the bombing and get out of Vietnam.*"¹²⁹ Tento přístup nebyl pro LBJ přijatelný.

¹²³ „Osobně jsem stále silněji přesvědčený, že bychom určitě měli uvažovat o ukončení bombardovací ofenzívy proti Severnímu Vietnamu.“ *FRUS*. Přepis telefonního rozhodnutí LBJ a ministra obrany McNamary z 19. září 1966. *FRUS*, 1964–1968, sv. IV, Vietnam, 1966, dok. č. 240.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v04/d240>>

¹²⁴ „Domnívám se, že bychom se neměli dívat pořád jen dopředu a říkat, že budeme počty vojáků bez ustání dál a dál zvyšovat 600 000, 700 000, ať to stojí, co to stojí.“ Tamtéž.

¹²⁵ Prvního března roku 1968 McNamaru vystřídal ve funkci ministra obrany Clark Clifford.

¹²⁶ FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, s. 98.

¹²⁷ „Vím, že jsme tam neměli být, ale nemůžu se dostat ven. Já prostě nemohu být architektem porážky.“ *Lyndon B. Johnson and the Vietnam War*. Rozhovor se senátorem McCarthyem, únor 1966.

URL <<http://presidentialrecordings.rotunda.upress.virginia.edu/essays?series=Vietnam>>

¹²⁸ Dallek uvádí více než 2000 pokusů. Viz DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 610.

¹²⁹ „Jeho postoj byl pevný a známý: měli bychom zastavit bombardování a odejít z Vietnamu.“ DALLEK, R.: *Lyndon B. Johnson: Portrait Of A President*, s. 289.

29. září 1967 v projevu v San Antoniu LBJ prohlásil, že je ochoten ukončit leteckou válku, jestliže severní Vietnam přistoupí na konstruktivní jednání. Povede je on sám osobně („*I am ready to talk with Ho Chi Minh, and other chiefs of state concerned, tomorrow.*“¹³⁰), případně deleguje ministra Ruska („*I am ready to have Secretary Rusk meet with their foreign minister tomorrow.*“¹³¹) anebo kohokoliv jiného („*I am ready to send a trusted representative of America to any spot on this earth to talk in public or private with a spokesman of Hanoi.*“¹³²). Zajímavé je nahlédnout do poznámek, které si Johnson vypisoval během přípravy k tomuto projevu. Jako by chtěl sám sebe utvrdit v tom, že koná správnou věc. Zmíní tento moment jako doklad Johnsonových přetrvávajících nejistot o správnosti svého, potažmo amerického konání ve Vietnamu. „*The key to all we have done is really our own security.*“¹³³ JFK si poznamenal slova prezidenta Eisenhowera z roku 1959: „*The loss of South Viet-Nam would set in motion a crumbling process that could, as it progressed, have grave consequences for us and for freedom,*“¹³⁴ a slova JFK z roku 1962: „*Withdrawal in the case of Viet-Nam and in the case of Thailand might mean a collapse of the entire area.*“¹³⁵

Hanoj na návrh ze San Antonia ani nezareagovala. Na podzim roku 1967 tak stále stáli proti sobě dva nesmiřitelní protivníci. Jejich cíle byly neslučitelné a řešení konfliktu u jednacího stolu bylo v nedohlednu.

¹³⁰ Lyndon Baines Johnson. *The President's Address on Vietnam*. (29. září 1967)
URL < <http://www.lbjlibrary.org/exhibits/the-presidents-address-on-vietnam-before-the-national-legislative-conferenc>>

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

¹³³ „Klíčem ke všemu, co jsme udělali, je naše vlastní bezpečnost.“ *The Pentagon Papers*, Gravel Edition, sv. 4. „Remarks by President Johnson to the National Legislative Conference at San Antonio, Texas.“ 29. září 1967. S. 671-678.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon4/ps40.htm>>

¹³⁴ „Ztráta jihu Vietnamu by uvedla do pohybu proces rozpadu, který by měl ve svém postupování vážné důsledky pro nás i pro svobodu.“ Tamtéž.

¹³⁵ „Ústup z Vietnamu a z Thajska by mohl být kolapsem celé oblasti.“ Tamtéž.

6. Situace v USA

Domácí situace se po eskalaci války nevyvíjela pro LBJ příznivě. Souhrn všech rozmanitých okolností měl na Johnsonovo rozhodování klíčový vliv. Byly to jednak peníze; výdaje na válku na druhém konci světa ztěžovaly realizaci Johnsonovy vize Velké společnosti. Ve Zprávě o stavu Unie 12. ledna 1966 LBJ zmínil, že výdaje za Vietnam na rok 1966 jsou předpokládány ve výši 6 miliard dolarů, což omezuje budování *Great Society*.¹³⁶

Dalším podstatným faktorem byl vývoj veřejného mínění. V roce 1964, kdy Spojené státy balancovaly na pokraji zásadního zapojení armády a ve Vietnamu již byly tisíce poradců, dvě třetiny Američanů nevěnovali situaci v jižním Vietnamu žádnou anebo jen malou pozornost. První náznaky toho, že část Američanů začala měnit svůj postoj vůči Vietnamu, se začaly objevovat během eskalace v roce 1965.¹³⁷ Gallupův ústav položil v období 1965-1971 respondentům stejnou otázku, jejíž znění bylo: *In view of the developments since we entered the fighting in Vietnam, do you think the U.S. made a mistake sending troops to fight in Vietnam?*¹³⁸ Odpověď „neudělaly“, tj. souhlas s americkou účastí ve Vietnamu vyslovilo % dotazovaných:

srpen 1965	61%
březen 1966	59%
září 1966	48%
únor 1967	52%
červenec 1967	48%
říjen 1967	44%
prosinec 1967	46%
únor 1968	42%
březen 1968	41%

Souhlas s americkou přítomností ve Vietnamu postupně klesal, nicméně je zřejmé, že ještě v březnu 1968, kdy LBJ oznámil, že nebude kandidovat, měla přítomnost americké armády ve Vietnamu překvapivě vysokou podporu 40 procent Američanů. Na podzim 1967, kdy ve Vietnamu bylo více než půl milionu amerických

¹³⁶ Lyndon B. Johnson: *State of the Union*. (12. ledna 1966).
URL <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=28015&st=vietnam&st1=>>

¹³⁷ LUNCH, William L., SPERLICH, Peter W.: *American Public Opinion*, s. 22.

¹³⁸ „Vzhledem k vývoji od doby, kdy jsme vstoupili do bojů ve Vietnamu, myslíte si, že USA udělaly chybu, když vyslaly vojska bojovat do Vietnamu?“ LUNCH, William L., SPERLICH, Peter W.: *American Public Opinion*, s. 24-25. Cituji zde pouze údaje z období od zahájení průzkumu (srpen 1965) do Johnsonova oznámení, že nebude kandidovat v roce 1968 (31. března 1968)

vojáků a americká vláda utrácela více než miliardu dolarů měsíčně za válku¹³⁹ (přesto konec války se zdál v nedohlednu), začala americká veřejnost měnit své preference z eskalace na stažení.

Veřejné mínění ovlivňovaly tisk, rozhlas a především televize.¹⁴⁰ Například novinář Harrison E. Salisbury¹⁴¹ na přelomu let 1966/67 posílal reportáže, které se vyzněním zásadně lišily od prohlášení Pentagonu, podle nichž šlo u všech severovietnamských cílů výlučně o vojenská zařízení.¹⁴² Johnsonova administrativa připustila, že ne všechny bomby dopadaly na vojenské cíle, uvedla však, že je nemožné určit, zda bombardování způsobilo škodu na civilistech ve vietnamských obytných oblastech. Již dříve se proti Johnsonově postupu ve věci Vietnamu a vcelku proti válce vyslovil další významný novinář Walter Lippmann.¹⁴³

Pravidelná televizní večerní zpravodajská vysílání, která právě v polovině 60. let začala nabývat na významu, přitahovala desítky milionů diváků, což bylo řádově daleko více lidí, než mohl oslovit tisk.¹⁴⁴ Jedním z posledních televizních podnětů, které mohly mít vliv na Johnsonovo březnové rozhodnutí, byla slova Waltera Cronkita, důvěryhodného, velmi sledovaného a také velmi vlivného moderátora zpráv televize CBS, který 27. února 1968 komentoval zprávy o ofenzívě Tet: *„To say that we are closer to victory today is to believe the optimists who have been wrong in the past. To suggest we are on the edge of defeat is to yield to unreasonable pessimism. To say that we are mired in stalemate seems the only realistic, yet unsatisfactory, conclusion. [...] The only rational way out then will be to negotiate, not as victors, but as an honorable people who lived up to their pledge to defend democracy, and did the best they could.“*¹⁴⁵

¹³⁹ Tamtéž, s. 30.

¹⁴⁰ Viz podrobně CULBERT, David. *Television's Visual Impact on Decision-Making in the USA.*

¹⁴¹ Harrison Evans Salisbury (1908–1993), americký novinář (New York Times), nositel Pulitzerovy ceny (1955), odpůrce války ve Vietnamu, jeden z prvních, kteří posílali reportáže přímo z vietnamského bojiště.

¹⁴² BOOHER, Neil W.: *President Johnson, Harrison Salisbury and the Contradictions of a Limited War.*

¹⁴³ Viz např. FRUS. U.S., Department of State, Foreign Relations of the United States, 1964–68, sv. XXVII, Mainland Southeast Asia: Regional Affairs, Washington, DC, dok. č. 53. Telefonní rozhovor mezi prezidentem Johnsonem a prezidentovým poradcem pro národní bezpečnost (Bundy). Washington, 27. května 1964.

URL < <https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/vietnam/lbjbundy.htm>>

Viz např. KAISER, David E.: *American tragedy*, s. 423.

Walter Lippmann (1889–1974), americký novinář, nositel Pulitzerovy ceny (1958, 1962), odpůrce války ve Vietnamu.

¹⁴⁴ KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie*, s. 697.

¹⁴⁵ „Říci, že jsme dnes blíží k vítězství, znamená věřit optimistům, kteří se v minulosti mýlili. Tvrdit, že jsme před prohrou, znamená podvolit se zbytečnému pesimismu. Říci, že jsme v patové situaci, se

Johnson sledoval Cronkitovo vysílání ve Washingtonu a podle vzpomínek tiskového tajemníka George Christiana komentoval tato Cronkitova slova poznámkou, že pokud ztratí Cronkita, pak ztratí i „*Mr Average Citizen*“ („pana průměrného občana“).¹⁴⁶

Kritické hlasy sílily i mimo mediální prostředí. V prosinci 1966 historik Arthur Schlesinger hovořil o „*diffuse discontent and disquietude*“¹⁴⁷, přičemž tato situace podle něj nebyla přímým důsledkem amerického angažmá ve Vietnamu, nýbrž toho, jaký názor mají Američané na Johnsona. („*Not because of the Vietnam war but more as a result of the picture – true or false – which people have about President Johnson's character.*“¹⁴⁸)

V roce 1967 časopis Newsweek citoval nejmenovaného idažského demokrata, který se k Johnsonovi vyjádřil: „*I'm beginning to hate that man.*“¹⁴⁹ Podobně negativně soudil o LBJ např. republikánský guvernér Minnesoty Harold LeVander („*a ruthless President who manipulates the rights of American citizens to know the truth about their government.*“¹⁵⁰) Velkým protivníkem ve vlastní straně mu byl i Robert F. Kennedy, demokrat, mladší bratr JFK, který usiloval o nominaci (a po Johnsonově odstoupení ji také získal).

Začaly se také objevovat zmínky o Johnsonově nedobrému psychickém zdraví.¹⁵¹ První psychické výkyvy zaznamenal Bill Moyers¹⁵² v roce 1965, označil je jako „paranoidní a „depresivní“, a přisuzoval je Johnsonovu rozhodnutí o vyslání amerických oddílů do Vietnamu. Moyers popisoval presidentovy úporné deprese, doprovázené návaly mrzutosti, sebelítosti a vzteku. Podle jeho svědectví byly tyto prezidentovy stavy v Bílém domě dobře známy. Všem, kdo LBJ blíže znali, bylo známo, že je nevyrovnaný a že trpí silnými výkyvy nálad. „*When he* [LBJ, pozn. aut.]

zdá být že jediným realistickým, i když nepříjemným závěrem. [...] Jediný rozumný způsob, jak se z toho dostat, je jednat, a nikoliv z pozice vítězů, ale jako čestní lidé, kteří dodrželi svůj slib bránit demokracii a dělali to nejlepší, co mohli.“ *Walter Cronkite to Lyndon Johnson, February 27, 1968.*

URL <<http://www.iandfriedman.com/?p=383>>

¹⁴⁶ CULBERT, David. *Television's Visual Impact on Decision-Making in the USA*, s. 430.

¹⁴⁷ „šfící se nespokojenost a neklid.“ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 519.

¹⁴⁸ „Ne kvůli válce ve Vietnamu, ale více pro obraz – pravdivý či lživý – který si lidé na Johnsonův charakter učinili.“ Tamtéž.

¹⁴⁹ „Začínám toho člověka nenávidět.“ Tamtéž.

¹⁵⁰ „Bezohledný prezident, který manipuluje právem Američanů znát pravdu o jejich vládě.“

Tamtéž.

¹⁵¹ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 520.

¹⁵² Bill D. Moyers (*1934), v letech 1965-1967 tiskový mluvčí Bílého domu.

*returned to the subject of Vietnam, this cloud in his eyes and this predictably unpredictable behavior would recur.*¹⁵³

Vedle všech zmíněných „vietnamských“ faktorů musel Johnson také čelit dalším domácím významným událostem, studentským nepokojům a demonstracím proti válce ve Vietnamu. První studentské protesty se objevily v roce 1964 na univerzitě v Berkeley. Jednalo se zpočátku o politické diskuze, mj. i o válce ve Vietnamu. V březnu 1965 se pak konaly na Michiganské univerzitě a brzy se rozšířily po celých Státech. Uskutečňovaly se i protiválečné pochody, např. *March on Washington for Peace in Vietnam* aj., vedle studentů se zapojovaly i jiné sociální skupiny (a také černoši; po vzoru M. L. Kinga).¹⁵⁴ Konaly se i protestní akce, které s Vietnamem přímo nesouvisely, docházelo například k masovým nepokojům z důvodů rasové segregace.

¹⁵³ "Kdykoliv se vrátil k vietnamské otázce, bylo vidět v jeho očích mrak a projevilo se ono předvídatelně nepředvídatelné chování." DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 282-284.

¹⁵⁴ *The Pacifica Radio/UC Berkeley. Social Activism Sound Recording Project: Anti-Vietnam War Protests*. URL <<http://www.lib.berkeley.edu/MRC/pacificaviet.html>>

7. Volby 1968

Volební rok 1968 nezačal pro Johnsona příliš dobře. Ke všem domácím tlakům se přidaly potíže ve Vietnamu. Koncem ledna 1968 zahájili Severovietnamci tzv. ofenzívu Tet, která skončila koncem r. 1968. Spíše než americkým vítězstvím skončila tato ofenzíva severovietnamským debaklem, i když Westmoreland (s podporou Johnsona) prosadil a zahájil strategii rozsáhlého bombardování. Johnson se už před začátkem ofenzívy nechal slyšet, že podle jeho názoru nechce Severní Vietnam vyhrát válku na bitevním poli, ale spíš podrýt morálku a vůli Američanů. Tato jeho slova se v následujícím průběhu událostí jen potvrdila.¹⁵⁵

Situace demokratů před nadcházejícími prezidentskými volbami nebyla příliš růžová. Už výsledky kongresových voleb v roce 1966 signalizovaly, že demokraté zažívají ústup ze slávy. Ve sněmovních kongresových volbách ztratili 47 křesel a ve volbách do Senátu, konaných v témže roce, tři křesla. V listopadu 1966 navíc ztratili osm guvernérů.¹⁵⁶ V polovině volebního období a navíc poté, co demokraté s vysokou převahou zvítězili ve volbách v roce 1964, ještě nemusely tyto výsledky znamenat nic nepříznivého, avšak znamením klesající demokratické oblíby byly.

Počátkem roku 1968 měla obliba prezidenta Johnsona rovněž klesající tendenci. Vzhledem k tomu, že LBJ byl zvolen jen jednou (období 14 měsíců, kdy vykonával prezidentský úřad po atentátu na JFK, nebylo podle Ústavy Spojených států překážkou), panoval obecný předpoklad, že LBJ se bude ucházet o druhé funkční období. Johnson však váhal; myšlenkou, zdali kandidovat znova, se zaobíral po celý předchozí rok.¹⁵⁷ Přesto před primárkami v New Hampshiru žádný významný demokratický kandidát s kandidaturou proti současnému prezidentovi nevystoupil. Ani dlouhodobě konzistentní kritik Johnsonovy administrativy, bratr zesnulého JFK, senátor Robert F. Kennedy v primárkách proti Johnsonovi nekandidoval. Protikandidátem se tak stal minnesotský senátor Eugene McCarthy, který vystoupil s programem postaveným na silném odporu proti vietnamské válce.

V primárkách konaných 12. března 1968 LBJ sice zvítězil (McCarthy získal 42% a LBJ 49%), ohromující převaha to však v žádném případě nebyla.¹⁵⁸ Čtyři dny po volbách, 16. března, oznámil svou kandidaturu také senátor Kennedy (6. června

¹⁵⁵ DALLEK, Robert. *Lyndon B. Johnson: portrait of a president*, s. 322.

¹⁵⁶ DALLEK, Robert. *Flawed Giant*, s. 519.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 519.

¹⁵⁸ Tamtéž, s. 529.

1968 byl však zavražděn¹⁵⁹). Vietnamská válka byla stěžejním tématem i později v celé kampani; volby nakonec vyhrál republikán Richard M. Nixon.

31. března 1968 devět hodin večer vystoupil Lyndon Johnson v přímém televizním přenosu s projevem k národu, kde informoval o dalším postupu ve vietnamské válce a která nakonec obsahoval i neočekávané a šokující oznámení o nekandidování v nadcházejících volbách.¹⁶⁰

Pro naše téma Johnsonova odmítnutí kandidatury je zajímavé, že Johnson si - podle zápisů v Daily Diary¹⁶¹ - nechal několik hodin před svým proslovem (v 21:00, 31. března 1968) přinést Trumanův proslov z 29. března 1952, v němž Truman rozsáhle hodnotil svá léta v prezidentském úřadě a speciálně korejskou válku a v němž - podobně jako nyní LBJ - sdělil své rozhodnutí nekandidovat v dalším prezidentském období.¹⁶² Truman použil formulaci „*I shall not accept a renomination.*“¹⁶³ S Trumanem je srovnatelné také to, že LBJ, podobně jako Truman, bíděně uspěl v primárkách, konaných pár dní před oznámením.

V projevu LBJ oznámil částečné a jednostranné zastavení bombardování severního Vietnamu a navrhl mírové rozhovory. Informoval o vyslání dalších jedenácti tisíc vojáků a sdělil, že v nejbližších pěti měsících bude třeba počítat s dalšími 13,5 tisíci muži a také se zvýšenými válečnými výdaji - 2,5 miliardy dolarů ve fiskálním roce 1968 a 2,6 mld. dolarů ve fiskálním roce 1969.

Mluvil o tom, co lze vlastně dobře vyčíst z analýzy jeho slov a činů, tj. o Vietnamu, o tom, že během svého výkonu prezidentské funkce stále jen myslel na válku. „*During the past 4½ years, it has been my fate and my responsibility to be*

¹⁵⁹ Po atentátu na Roberta Kennedyho Johnson uvažoval, že by přece jen znovu kandidoval. V centru jeho úvah byla opět vietnamská otázka, která se mu zdála pro takové rozhodnutí klíčová. Samozřejmě pokud by se mu podařilo ukončit válku před volbami, tj. před listopadem 1968, nebo jestli by dostatečně a prokazatelně bylo zřejmé, že ukončení války je v blízké době reálné, pak by jeho znovuzvolení bylo představitelné. Ke kandidatuře však nakonec nedošlo. Viz podrobně DALLEK, Robert. *Lyndon B. Johnson: portrait of a president*, s. 348-49.

¹⁶⁰ Detailní analýzu projevu provedl např. JAMIESON, Patrick E. *Seeing the Landon B. Johnson Presidency through the March 31, 1968, Withdrawal Speech*.

¹⁶¹ *Lyndon B. Johnson's Daily Diary Collection*. 31. března 1968, s. 6.
URL <<http://www.lbjlibrary.net/collections/daily-diary.html>>

¹⁶² Harry Truman v březnu 1952 prohrál primárky v New Hampshire. Poté od další kandidatury odstoupil. Je pravděpodobné a z jeho abdikační řeči 29. března mezi řádky i vyplývá, že na jeho rozhodnutí měla vliv korejská válka.

¹⁶³ Harry S. Truman, 69. *Address at the Jefferson-Jackson Day Dinner*, March 29, 1952.
URL <<http://trumanlibrary.org/publicpapers/viewpapers.php?pid=951>>

*Commander in Chief. I have lived – daily and nightly – with the cost of this war. I know the pain that it has inflicted.*¹⁶⁴

V proslovu se objevily pasáže, kdy Johnson mluvil o svých 37 letech veřejné služby, což by zřejmě do běžného informačního projevu o postupu ve Vietnamu nepatřilo. Již toto mohlo posluchačům naznačovat, že LBJ tento projev chápe také jako bilanční projev k národu (svůj zcela poslední prezidentský projev držel 14. ledna 1969 v Kongresu, byla to jeho šestá, poslední Zpráva o stavu Unie).

Johnson si do svého projevu také vypůjčil slova JFK, jako by chtěl naznačit, že válka, kterou vede, není jen jeho válkou, ale i válkou jeho předchůdce a on je jen Kennedyho politický dědic. „*I believe that now, no less than when the decade began, this generation of Americans is willing to pay any price, bear any burden, meet any hardship, support any friend, oppose any foe to assure the survival and the success of liberty.*“¹⁶⁵ Ovolávání se na Kennedyho slova mohlo ale v dané situaci znít trochu alibisticky. Později LBJ argumentoval tím, že chtěl tímto svým odstoupením z voleb naznačit Hanoji svou vůli a zájem o co nejrychlejší zasednutí k jednacímu stolu. To se však povedlo až jeho nástupci Richardu Nixonovi.

A konečně na konci tohoto projevu sdělil, že „*I shall not seek, and I will not accept, the nomination of my party for another term as your President.*“¹⁶⁶

Bylo to Johnsonovo konečné rozhodnutí a k žádnému přehodnocení tohoto kroku už nikdy nedošlo. Johnson v lednu 1969 odešel z veřejného života a čtyři roky poté (22. ledna 1973) zemřel.

„*But I believe that at least it will be said that we tried.*“¹⁶⁷

¹⁶⁴ „Během posledních 4 a půl roku bylo mým osudem a mou povinností být vrchním velitelem. Žil jsem – ve dne, v noci – s náklady na tuto válku. Víím, jakou bolest to napáchalo.“

¹⁶⁵ „Věřím, že nyní, o nic méně než v době, kdy tato dekáda začala, tato generace Američanů je ochotna zaplatit jakoukoliv cenu, nést žádnou zátěž, překonat všechny útrapy, podporovat každého přítele, bojovat proti jakémukoliv nepříteli a zajistit tak přežití a svobodu.“

Lyndon Baines Johnson. *Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Reelection*. March 31, 1968.

URL <<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/680331.asp>> Celý projev je online dostupný např. zde: URL <<http://www.youtube.com/watch?v=FFyhAcp2DG4>>

¹⁶⁶ „Nebudu usilovat a nepřijmu nominaci své strany pro své další prezidentské funkční období.“ Tamtéž.

¹⁶⁷ „Věřím, že alespoň lze říct, že jsme se snažili.“ Lyndon Baines Johnson. *State of the Union*. (14. ledna 1969). URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/5667>>

Závěr

V úvodu své práce jsem nastolil otázku, nakolik měla na Johnsonovo rozhodnutí nekandidovat v prezidentských volbách v roce 1968 vliv vietnamská válka. Každé důležité rozhodnutí, které člověk učiní, je zpravidla výsledkem analýzy řady faktorů, jejichž váhu je třeba akceptovat. V případě tak vážného politického rozhodnutí, jako bylo Johnsonovo odstoupení z voleb v březnu 1968, je takový postup více než na místě. Při hodnocení vlivu vietnamské problematiky na toto Johnsonovo rozhodnutí je proto nutno vzít do úvahy pokud možno všechny významné okolnosti, jejichž součtem nakonec Johnsonovo rozhodnutí bylo.

V práci jsem ukázal, že (za první) pro LBJ byla klíčovým zájmem domácí politika. Hlavním bodem jeho prakticky celoživotního úsilí bylo budování *Great Society*, sociální reformy, boj proti chudobě a diskriminaci. Podařilo se mu uskutečnit jeden z nejrozsáhlejších legislativních programů v této oblasti v celých dějinách Spojených států. Postupně však – i kvůli stále se zvyšujícím výdajům na vietnamskou válku – i vize, resp. realizace Velké společnosti začala skomírat. Bohužel historie ukázala, že Johnsonovy úspěchy na domácí frontě byly značně překryty vietnamským stínem.

Dalším důležitým momentem bylo (za druhé) Johnsonovo politické přesvědčení. Byl principiální antikomunista, zastánce teorie *domina* a stoupenec Jižního Vietnamu. V souvislosti s Vietnamem měl obavy, že pokud se Američané stáhnou z Indočíny a komunisté zvítězí, bude prvním americkým prezidentem v dějinách, který ztratil válku (“*to lose a war*”¹⁶⁸). Tento moment naznačuje i trochu jiný závěr: nezpochybňuji, že Johnsonovi šlo o to, aby komunismus v jihovýchodní Asii nezvítězil, ale domnívám se, že mu také trochu šlo o jeho vlastní osobu, o jeho sebevědomí, o jeho stopu v dějinách Spojených států.

Třetím velice důležitým momentem byla skutečnost, že Johnson se nevyznal v zahraniční politice. V otázkách Vietnamu se spoléhal na své ministry a poradce a uvěřil, že válka proti Severnímu Vietnamu bude úspěšná. Ukázal jsem, že velký vliv na něj měl ministr McNamara, a že přikládal velkou vážnost také vojenské generalitě v čele s velitelem Westmorelandem, která ho tlačila do stále širší a větší vojenské účasti ve Vietnamu. Musím ale podotknout, že podle analýz dokumentů, které jsem

¹⁶⁸

Rozhovor se senátorem McCarthyem, únor 1966. *Lyndon B. Johnson and the Vietnam War*. URL <<http://presidentialrecordings.rotunda.upress.virginia.edu/essays?series=Vietnam>>

mohl vidět (online), měl Johnson velmi ztíženou situaci tím, že nebyl (především McNamarou) vždy zcela správně a korektně informován.

Do svých prvních prezidentských voleb v roce 1964 šel Johnson s jasným úmyslem je vyhrát. Ukázal jsem, že tomuto cíli podřídil své konání i v otázce eskalace války. Johnson se rozhodl eskalovat válku, ale ne dříve po prezidentských volbách, které chtěl vyhrát a také vyhrál. Obával se, že by mu vyslání americké armády za hranice země do nejasného konfliktu mohlo v očích voličů ubrat volební hlasy. Opět nenápadně vyplouvá na hladinu podle mě charakteristický moment Johnsonovy osobnosti, o němž jsem se zmínil v předchozích odstavcích v souvislosti s Johnsonovým antikomunismem. Jakkoliv nechci Johnsonovi podsouvat nějaké sobecké úmysly, vytváří celá výše popsaná situace dojem, že LBJ dbal nejprve na svůj osobní prospěch.

Neznalost zahraniční politiky nelze však klást za vinu jen Johnsonovi, dnes již vidíme, že celá jeho administrativa se snažila o prosazení věcí, které byly v daném regionu a dané realitě nemožné. Proces budování národa (*nation building*) je dlouhodobou záležitostí, v jejímž rámci je třeba především vzít v potaz specifika daného národa, vycházející z etnických, geografických, politických, ekonomických aj. tradic. Nelze vnucovat jiným svou vizi, jak má jejich společnost fungovat, a nebrat ohled na jejich představy. Tento problém Američané podle mého názoru ve Vietnamu výrazně podcenili (a historie ukazuje, že nejen tam).

Lyndon Johnson, typický Američan, se nemohl chovat jinak, než se choval. Zatížen břemenem zděděných problémů, konal to, co považovat za jediné správné. Prezident si může nechat radit od desítek ministrů, poradců, odborníků, avšak na rozhodování je vždycky jen sám. Domnívám se, že Vietnam byl velice podstatným důvodem toho, proč Johnson odstoupil od své druhé kandidatury. Zároveň však tvrdím, že to nebyl důvod jediný, i když zřejmě nejdůležitější. Podle mého názoru nejpravděpodobnější příčinou bylo Johnsonovu uvědomění si svého celkového neúspěchu, na domácí půdě stejně jako v zahraničí, jinými slovy souhrn všech faktorů. Ukázal jsem, že Johnson zvažoval svou kandidaturu po dlouhé měsíce už v roce 1967. Nakonec když v březnu přednesl svůj projev, mohly na jeho rozhodnutí mít vliv i bezprostřední události před projevem, především černošské hnutí proti rasové diskriminaci anebo vietnamská ofenzíva Tet. Pocit bezmoci kombinovaný s pocitem osobního selhání nakonec Johnsona dovedl ke slovům, která onoho 31. března 1968 ve večerním televizním projevu tolik Ameriku překvapila.

Literatura a prameny

Všechny internetové zdroje jsou citovány k datu [cit-2013-07-01]

Literatura

BOOHER, Neil W.: President Johnson, Harrison Salisbury and the Contradictions of a Limited War. *The Fellows Review 2011-2012*. Washington, Center for the Study of the Presidency and Congress.

URL <http://www.thepresidency.org/storage/documents/Fellows_2011_-_2012_Papers/Booher-_Final_Paper.pdf>

CALIFANO, Joseph A. *The Triumph & Tragedy of Lyndon Johnson*. Philadelphia: Perseus Book 2000. 412 s. ISBN 978-61039-075-0

CARO, Robert A. *The Years of Lyndon Johnson IV. The Passage of Power*. Random House, New Yourk, 2012. 736 s. ISBN 978-679-40507-8

cit. dle URL <<http://www.robertcaro.com/the-books/the-passage-of-power/excerpt/>>

COWGER, Thomas W. They will never remember me: Johnson in historical literature. In: COWGER, Thomas W., MARKMAN, Sherwin, (eds.) *Lyndon Johnson remembered: an intimate portrait of a presidency*. Lanham.: Rowman & Littlefield, ©2003. xxi, 188 s. S. 3-18. ISBN 0-7425-2798-0.

CULBERT, David. Television's Visual Impact on Decision-Making in the USA, 1968: The Tet Offensive and Chicago's Democratic National Convention. *Journal of Contemporary History*, Sage Publications, Ltd., roč. 33, č. 3 (červenec 1998), s. 419-449.

URL <<http://www.jstor.org/stable/261124>>

DALLEK, Robert. *Flawed Giant. Lyndon Johnson and his Times, 1961 - 1973*. New York, Oxford : Oxford University Press 1998. 754 s. ISBN 978-0-19-513238-0.

DALLEK, Robert. *Lone Star Rising. Lyndon Johnson and His Times, 1908-1960*. New York, Oxford : Oxford University Press, 1991. XIV, 721 s. ISBN 978-0-19-507904-3.

DALLEK, Robert. *Lyndon B. Johnson: portrait of a president*. Oxford, England: Oxford University Press, 2004. 396 s. ISBN 0-19-515920-9.

DUMBRELL, John. President Lyndon Johnson and Soviet communism. Manchester: Manchester University Press 2004. 193 s. ISBN 0-7190-6264-0.

FREY, Marc. *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2003. 210 s., [2] s. obr. příl. ISBN 80-7185-468-9.

HALLIDAY, Frank: Konec studené války a mezinárodní vztahy: několik analytických a teoretických závěrů. In BOOTH, Ken, ed. a SMITH, Steve, ed. *Současné teorie mezinárodních vztahů*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001. 209 s. Studium. S.47-71. ISBN 80-85947-69-2.

HEIDEKING, Jürgen a MAUCH, Christof. *Dějiny USA*. Praha: Grada, 2012. 464 s. ISBN 978-80-247-2894-0.

ISSERMAN, Maurice. *Vietnam War*. New York: Facts On File, Inc., 2003. 180 s. ISBN 0-8160-4937-8.

JAMIESON, Patrick E. Seeing the Landon B. Johnson Presidency through the March 31, 1968, Withdrawal Speech. *Presidential Studies Quarterly*, roč. 29, č. 1, březen 1999, s. 134-149.

JOHNSON, Lyndon B. *A Time for Action: A Selection from the Speeches and Writings of Lyndon B. Johnson, 1953-64*. New York: Atheneum Publishers, 1964. Úvod Adlai E. Stevenson. XV, 183 s.

KAISER, David E. *American tragedy: Kennedy, Johnson, and the origins of the Vietnam war*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press, 2000. 566 s., [32] s. obr. příl. ISBN 0-674-00225-3.

KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. 946 s. Obzor; sv. 7. ISBN 80-7260-025-7.

LOGEVALL, Fredrik. *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*. New York: Random House, c2012. XXII, 839 s. ISBN 978-0375-50442-6.

LUNCH, William L., SPERLICH, Peter W.: American Public Opinion and the War in Vietnam. *The Western Political Quarterly*, roč. 32, č. 1, březen 1979, s. 21-44.
URL <<http://www.jstor.org/stable/447561>>

McALLISTER, James. Who Lost Vietnam? Soldiers, Civilians, and U.S. Military Strategy. *International Security*, roč. 35, č. 3, zima 2010/11, s. 95-123.
URL <http://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/ISEC_a_00024>

MILLER, Edward, VU, Tuong. The Vietnam War as a Vietnamese War: Agency and Society in the Study of the Second Indochina War. *Journal of Vietnamese Studies*, University of California Press, roč. 4, č. 3 (podzim 2009), s. 1-16.
URL <<http://www.jstor.org/stable/10.1525/vs.2009.4.3.1>>

MOISE, Edwin E. *Tonkin Gulf and the Escalation of the Vietnam War*. Chapel Hill, London: Univ. of North Carolina Press 1996. 313 s. ISBN 0-8078-2300-7.

PETTINATO, Tony (ed.) *Congress Authorizes President Johnson to Use Force in Vietnam*.
URL <<http://www.newsintehistory.com/blog/congress-authorizes-president-johnson-use-force-vietnam>>

SOLHEIM, Bruce Olav. *The Vietnam War Era: a personal journey*. Westport, Conn.; London, Praeger Publishers, 2006. 216 s. ISBN 978-0275-9830-86

STEVENSON, Charles A. *Warriors and politicians. US civil-military Relations under Stress*. Oxford, Routledge, 2006. 252 s. ISBN 978-0415-77008-8

WARNER, Geoffrey. Review article: Lyndon Johnson's War? Part I. Escalation. Foreign Relations of the United States 1964-1968. *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), roč. 79, č. 4 (červenec 2003), s. 829-853.
URL < <http://www.jstor.org/stable/3569576>>

WEINER, Tim. *Dějiny CIA: v zajetí vlastních iluzí*. Vyd. 1. Praha: Argo, 2010. 657 s., [8] s. obr. příl.. ISBN 978-80-257-0355-7.

Dokumenty

American President Lyndon Baines Johnson.
URL <<http://millercenter.org/president/lbjohnson/essays/biography/5>>

Final Declaration of the Geneva Conference. 21. července 1954.
URL <http://www.upa.pdx.edu/IMS/currentprojects/TAHv3/Content/PDFs/1954_Geneva_Declaration_Indochina.pdf>

FRUS. 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 272.
URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d272>>

FRUS. Domestic Upheaval and a New President.
URL <<http://history.state.gov/departmenthistory/short-history/domestic>>

FRUS. Dopis podsekretáře ministerstva zahraničí Balla ministru zahraničí. Washington, 31. května 1964. *FRUS*, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 185.
URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d185>>

FRUS. Johnson's Foreign Policy.
URL <<http://history.state.gov/departmenthistory/short-history/lbj>>

FRUS. Memorandum ministra obrany (McNamara) prezidentovi. *FRUS*, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 84.
URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d84>>

FRUS. Memorandum personálu Bílého domu prezidentovi. FRUS, 1964–1968, sv I, Vietnam, 1964, dok. č. 257.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d257>>

FRUS. Přepis telefonního rozhovoru LBJ a ministra obrany McNamary z 19. září 1966.

FRUS, 1964–1968, sv. IV, Vietnam, 1966, dok. č. 240.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v04/d240>>

FRUS. Southeast Asia Treaty Organization. Milestones 1953-1960.

URL <<http://history.state.gov/milestones/1953-1960/SEATO>>

FRUS. Telegram ministerstva obrany na velvyslanectví ve Vietnamu. 2. března 1965. FRUS, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 178.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v02/d178>>

FRUS. Telegram ministra McNamary velvyslanci ve Vietnamu Henrymu Lodgeovi. FRUS, 1961–1963, sv. IV, Vietnam, srpen-prosinec 1963, dok. č. 362.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v04/d362>>

FRUS. U.S., Department of State, Foreign Relations of the United States, 1964-68, sv. XXVII, Mainland Southeast Asia: Regional Affairs, Washington, DC, dok. č. 53. Telefonní rozhovor mezi prezidentem Johnsonem a prezidentovým poradcem pro národní bezpečnost (Bundy). Washington, 27. května 1964.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/vietnam/lbjbundy.htm>>

FRUS. Zpráva prezidenta premiéru Macmillanovi. FRUS, 1964–1968, sv. I, Vietnam, 1964, dok. č. 282.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v01/d282>>

Harry S. Truman, 69. *Address at the Jefferson-Jackson Day Dinner*, March 29, 1952.

URL <<http://trumanlibrary.org/publicpapers/viewpapers.php?pid=951>>

LBJ Presidential Library. *LBJ: His Life and Times*.

URL <<http://www.lbjlibrary.org/lyndon-baines-johnson/timeline/>>

LBJ Presidential Library. *LBJ: Biography*.

URL <<http://www.lbjlibrary.org/lyndon-baines-johnson/lbj-biography>>

LBJ Presidential Library. Záznam hovoru: *Citation No.: 4663*.

URL <<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/Dictabelt.hom/highlights/JULY-AUG64.asp>>

Lyndon Baines Johnson. *Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Reelection*. March 31, 1968.

URL <<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/680331.asp>>
Celý projev je online dostupný např. zde:
URL <<http://www.youtube.com/watch?v=FFyhAcp2DG4>>

Lyndon Baines Johnson. *Gulf of Tonkin Incident*. August 4, 1964.
URL http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/johnson_lyndon/gulfoftonkin.html>

Lyndon Baines Johnson. *Peace Without Conquest*. Projev, John Hopkins University, 7. dubna 1965.
URL <<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=26877&st=&st1=>>

Lyndon Baines Johnson. *State of the Union* (8 ledna 1964).
URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/3382>>

Lyndon Baines Johnson. *State of the Union* (4. ledna 1965).
URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/4000>>

Lyndon Baines Johnson. *State of the Union*. (12. ledna 1966).
URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/4035>>

Lyndon Baines Johnson. *State of the Union*. (14. ledna 1969).
URL <<http://millercenter.org/president/speeches/detail/5667>>

Lyndon Baines Johnson. *The President's Address on Vietnam*. (29. září 1967)
URL <<http://www.lbjlibrary.org/exhibits/the-presidents-address-on-vietnam-before-the-national-legislative-conferenc>>

Presidential Election 1964. URL <<http://www.historycentral.com/elections/1964state.html>>

Rozhovor se senátorem McCarthym, únor 1966. *Lyndon B. Johnson and the Vietnam War*.
URL <<http://presidentialrecordings.rotunda.upress.virginia.edu/essays?series=Vietnam>>

Rozhovor s W. Bundym, 1981. *Interview with William P. Bundy*, 1981.
URL <<http://openvault.wgbh.org/catalog/vietnam-0a7751-interview-with-william-p-bundy-1981/print>>

The Pacifica Radio/UC Berkeley. Social Activism Sound Recording Project: Anti-Vietnam War Protests.
URL <<http://www.lib.berkeley.edu/MRC/pacificaviet.html>>

The Pentagon Papers. „IV.C. Evolution of the War. Direct Action: The Johnson Commitments, 1964-1968. 2. Military Pressures Against NVN, February - June 1964.“ S 26.
URL <<http://media.nara.gov/research/pentagon-papers/Pentagon-Papers-Part-IV-C-2a.pdf>>

The Pentagon Papers. Gravel Edition. sv. 1, kap. 3, "The Geneva Conference, May-July, 1954." S. 108-146.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon/pent7.htm>>

The Pentagon Papers, Gravel Edition, sv. 2, Assistant Secretary for Far Eastern Affairs, Roger W. Hilsman, Address Made at 1963 Conference on Cold War Education, Tampa, Florida. 14. června 1963. "The Challenge to Freedom in Asia." S. 821-824.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon2/ps34.htm>>

The Pentagon Papers, Gravel Edition, sv. 3, kap. 3, "The Air War in North Vietnam: Rolling Thunder Begins, February-June, 1965." S. 269-388.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon3/pent6.htm>>

The Pentagon Papers, Gravel Edition, sv. 4. „Remarks by President Johnson to the National Legislative Conference at San Antonio, Texas.“ 29. září 1967. S. 671-678.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon4/ps40.htm>>

The Pentagon Papers, Gravel Edition, sv. 4, kap. 2, "U.S. Ground Strategy and Force Deployments, 1965-1968." S. 277-604.

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon4/pent6.htm>>

The Vietnam War. America Commits 1961–1964.

URL <<http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1961.html>>

Tonkin Gulf Resolution. 88. zasedání Kongresu Spojených států amerických. 7. srpna 1964.

URL <<http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=true&doc=98&page=transcript>>

Walter Cronkite to Lyndon Johnson, February 27, 1968.

URL <<http://www.iancfriedman.com/?p=383>>

White House. *Gulf of Tonkin, 1964: Perspectives from the Lyndon Johnson*. Přepisy telefonních hovorů.

URL <<http://whitehousetapes.net/exhibit/gulf-tonkin-1964-perspectives-lyndon-johnson-and-national-military-command-center-tapes>>

Internetové portály

The Lyndon Baines Johnson Library

URL <<http://www.lbjlibrary.org>>

Lyndon B. Johnson's Daily Diary Collection.

URL <<http://www.lbjlibrary.net/collections/daily-diary.html>>

FRUS, Foreign Relations of the United States.

URL <<http://history.state.gov/historicaldocuments/johnson>>

The Pentagon Papers. U.S., Congress, Senate, Committee on Foreign Relations, The U.S. Government and the Vietnam War.

URL <<http://www.archives.gov/research/pentagon-papers/>>

URL <<https://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/pentagon/>>